

Møte for lukkede dører, Stortinget 27. juni 1910

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 27. juni 1910 kl. 18.15.

Præsident: Halvorsen.

Præsidenten: Stortinget erklæres lovlig sat for lukkede døre. Jeg foreslaar, at regjeringens medlemmer gives adgang til dette møte, og videre at utenriksdepartementets ekspeditionschef og dets bureauchef Foss gives adgang til møtet.

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Man skal behandle titel 4 i Indstilling fra konstitutionskomiteen om bevilgning for budgetterminen 1910-1911 til diplomatiske og konsulære anliggender samt fastsættelse av konsulatavgift for nævnte budgettermin (indst. S. XX).

Under titel 4 har konstitutionskomiteen indstillet:

Til forskjellige utgifter vedkommende
diplomatiske anliggender..... - 70 000,00
hvorav indtil kr. 30 000,00 for at anvendes
mot regnskapsavleggelse i statsraad.

Hr. Chr. Knudsen har ordet til fortsættelse av sit i møtet for aapne døre paabegyndte foredrag.

Knudsen: Jeg fortsætter, hvor jeg slap. Hvad jeg anmerkede sidst for aapne døre, det var, at forutsætningen for denne bevilgning var, at dette kontor, dette pressebureau med dets korrespondenter - forsaavidt der var flere, der var jo tale om en eller to - det skulde ordnes slik, at det virkede objektivt, og det skulde under ingen omstændighet anslaaes nogen partipolitisk streng i dette bureau eller av dets korrespondenter. Det var forutsætningen, og det blev uttrykkelig sagt, ikke bare av utenriksministeren og i konstitutionskomiteen, men det blev ogsaa hævdet paa det møte, som blev holdt mellem pressefolk her i Kristiania - formentlig formændene for de forskjellige presseforeninger og utenriksdepartementets chef -, det blev ogsaa der hævdet, men der blev hævdet noget mere; der var ogsaa forutsat og hævdet den ting av disse presseforeningers formænd eller kanskje av flere, at pressens mænd skulde faa iallefald nogen indflydelse maaske paa indstillingsret til hvem der skulde ansættes som chef for dette pressebureau og som korrespondenter i en eller flere av hovedstaderne. Det var under den forutsætning, at pressens mænd i Kristiania gik med paa dette, ti de var nemlig blit spurgt paa forhaand. Men hvorledes forholder det sig nu med det? Kan det siges om utenriksdepartementets pressekorrespondent i Berlin, at han staar utenom enhver partipolitikk, kan det siges? Nei, efter min formening kan det ikke siges, ti han er jo tillike korrespondent til "Morgenbladet". Men

den forutsætning, som var stillet fra pressens side, og som gjorde, at ogsaa konstitutionskomiteen gik med paa dette, nemlig at pressen skulde faa nogen indflydelse paa besættelsen her, maaske indstillingsret, den har ikke været hævdet. Det er likesom, at efterat bevilgningen var git, ja saa var altsammen all right, og forutsætningerne var som blaast væk; de eksisterte ikke mere. Jeg mener, at dette er ikke i sin orden, og jeg mener, at vort folk heller ikke kan være kjent med tingen, saaledes som den nu er ordnet. Der kan tænkes den ting, at naar det er almindelig kjent i Berlin, at vor pressekorrespondent der tillike er korrespondent for "Morgenbladet" - og det er jo kjendt nu -, at det kan virke uheldig paa institutionen i sin helhet, og jeg gad vite, om det ikke allerede har virket uheldig. Jeg ser, at lignende bureauer er oprettet i andre lande; i Sverige er et lignende kontor oprettet for ikke saa længe siden, og der debatterede man den ting offentlig i Riksdagen, og der var offentlig referat av det. Den gang vi i konstitutionskomiteen behandlet spørsmålet for Norges vedkommende, da hadde vi referat fra Sverige, og allerede av den grund fandt jeg den gang, jeg for min del, at det var noget besynderlig, at dette skulde etableres hemmelig. Jeg gjorde imidlertid ikke andet end at jeg i tinget stemte imot, fordi jeg i det hele taget er imot den ting, at der bevilges penge til at anvendes paa den maate, som her er forutsætningen. Det er ikke konstitutionelt, som jeg sa tidligere. Men det er ogsaa saa, at hvis dette bureau skal fortsætte paa denne maner med den korrespondent man har i Berlin, saa er der at frygte for, at ogsaa pressebureauet i og for sig under utenriksdepartementet, altsaa det kontor, man har her i Kristiania, vil lide derunder. Det er jo klart, at denne korrespondent vil bli betragtet med mistillid, der hvor han henvender sig; ti man vet ikke, om han henvender sig paa den norske stats vegne, eller om han henvender sig paa "Morgenbladets" vegne. Det skulde ialfald, mener jeg, ha tilsagt utenriksdepartementet, naar det erfarte, hvorledes denne institution virket efter den maate, hvorpaa den var etablert, med en gang at ha tat forholdsregler, og jeg synes, at det rigtigste hadde været, at utenriksdepartementet, naar det nu endelig vilde beholde dette bureau samt sin korrespondent - de har jo kun faat én; midlerne strak vel ikke lenger - hadde latt saken bli helt og fuldt offentlig. Derved hadde de kunnet gjøre noget godt igjen likeoverfor pressen, som nu sikkerlig finder sig i nogen grad brøsthouden overfor dette forhold. Ti det er klart, at det er ikke bare den ting, at vor korrespondent i Berlin kan bli møtt med mistillid; men det er en uheldig ting ogsaa for bladene, de øvrige borgerlige blade, politisk set og økonomisk set, fornemmelig økonomisk. Samtlige dagblade vil naturligvis gjerne ha sine korrespondenter i de utenlandske storsteder, men de maa betale dem og betale dem ganske dyrt; ti det er en kostbar affære at holde pressekorrespondenter i utlandets storbyer. "Morgenbladet" har hat sin, om ikke gratis, saa

Møte for lukkede dører, Stortinget 27. juni 1910

for halv pris, kan jeg tænke mig, og dette er ogsaa en side av saken, som jeg mener, utenriksministeren skulde have været opmerksom paa. Jeg vet naturligvis, at det ikke er den nuværende chef for utenriksdepartementet, som har anordnet kontoret, det blev gjort av den forrige; men jeg mener dog, at den nuværende kunde ha tat rev i seilene og omændret den ting og søkt ialfald at ordne det paa en mere retfærdig maate overfor de øvrige blade, overfor pressen og paa en maate, som, hvis de absolut vilde ha dette kontor, staten kunde være tjent med. Ti saaledes som det nu er, paastaar jeg, staten er ikke tjent med det. Imidlertid vil jeg høre, hvad utenriksministeren har at si til det. Jeg agter at fremsætte forslag, principalt om, at samtlige de 30000 kroner, som bevilges til anvendelse mot regnskapsavleggelse i statsraad, strykes, saaledes at beløpet kommer til at lyde paa 40000 kroner. Men subsidiært vil jeg foreslaa, at de 10000 kroner, som formodentlig er det beløp, som gaar til utenriksbureauets pressekonsulent i Berlin, strykes. Jeg fremsætter altsaa saadant forslag: principalt, at hele beløpet, 30000 kroner strykes, saa summen blir 40000 kroner istedenfor 70000 kroner, subsidiært at beløpet blir 60000 kroner med den forutsætning, at de 10000 kroner til pressekonsulenten i Berlin strykes.

Præsidenten: Komiteens indstilling gaar ut paa følgende:

Tit. 4. Til forskjellige utgifter vedkommende diplomatiske anliggender..... - 70 000,00
hvorav indtil kr. 30 000,00 for
at anvendes mot regnskapsavleggelse
i statsraad.

Hr. Knudsen foreslaar principalt beløpet sat til kr. 40000.00 og subsidiært, at det sættes til kr. 60000.00 hvorav indtil kr. 20000.00 for at anvendes mot regnskapsavleggelse i statsraad.

Utenriksminister Irgens: Naar jeg har begjæret forhandlingerne fortsat for lukkede døre uten at jeg vilde indlate mig paa nogen debat om, hvorfor jeg stillet det forslag, da er det først og fremst av respekt for Stortinget selv, fordi jeg mener, at en diskussion om midler, om hvilke Stortinget selv har bestemt, at de skal anvendes mot regnskapsavleggelse kun i statsraad, - en saadan diskussion bør føres for lukkede døre. At denne bevilgning ikke skulde være konstitutionel, forstaar jeg ikke. Jeg tror ikke, at Stortinget omtrent enstemmig vilde ha besluttet en foranstaltning, som ikke skulde være konstitutionel.

Som hr. Knudsen selv nævnte, har jeg for mit vedkommende ikke hat nogen andel i de overlægninger, som gik forut for at denne bevilgning blev git. Hvad selve saken angaar, saa kom jeg efter nogen tids overveielse av

spørsmålet - det var ikke mange maaneder, efter at jeg var tiltraatt - til det resultat, at utenriksdepartementets pressebureau, hvis det skulde eksistere, burde være en fuldt aapen og offentlig institution. Jeg forela derfor dette spørsmaal for Stortingets præsidentskap og de øvrige herrer, som efter Stortingets beslutning skal ha befatning med dette anliggende. Paa grundlag av denne konference blev meddelelse udsendt gjennom telegrambureauet til pressen om, at der for nogen tid siden var oprettet et pressebureau i utenriksdepartementet, som hadde det og det formaal og at som pressesekretær var en bestemt mand ansat. Jeg mente, at herigjennem skulde de, som muligens var misfornøiet med den nuværende situation, forstaa, at den hele sak fremdeles var gjenstand for departementets omhyggelige behandling. Jeg hadde ventet, da nu hr. Knudsen tok ordet idag, at høre, at han paa vegne av sit parti vilde uttale en beklagelse over, at hele denne diskussion er trukket frem for offentligheten, saaledes som det er gjort ved en høist ubetimelig og høist beklagelig artikkel i "Socialdemokraten". Jeg finder det da at være min pligt her i Stortinget at uttale en dadel og en beklagelse over, at dette forhold blev trukket frem paa den maate, som det blev gjort i det socialdemokratiske partis avis. Det er ved denne offentliggjørelse intetsomhelst vundet for landet. Jeg haaber, at saken ikke skal faa særlig alvorlige følger, det tror jeg ikke; men sikkert er det, at utenriksdepartementets virksomhet paa dette omraade blir svækket og hindret ved en saadan adfærd. Hvis det var mig mulig at forstaa noget moment, nogen grund, som skulde gjøre det ønskelig for landet, for vort offentlige liv, eller for noget nyttigt formaal, at denne ting blev trukket frem, som det blev gjort, da skulde jeg intet ha at si; men det er mig umulig at forstaa, at der er noget lojalt, godt eller viktig hensyn, som har diktert det. Til hr. Knudsens øvrige bemerkninger vil jeg kun faa nævne, at det er en stor misforstaaelse, naar nogen tror, at den ordning, som nu foreligger, og som blev indført av min høit ærede forgjænger, har været til fordel for noget bestemt presseorgan. Naar man taler om det, saa maa man dog vel ogsaa kunne si, at der var ingen grund for den forrige regjering til at understøtte netop den avis, som hr. Knudsen har hentydet til. Men det maa ogsaa bemerkes, at den mand, der har været ansat som statens pressekonsulent, han har ikke været korrespondent til nogen bestemt avis i den forstand, at han har sendt regelmæssige korrespondancer, det være sig pr. brev eller pr. telegraf, til denne avis. Den avis, som der har været tale om, har absolut ingensomhelst økonomisk fordel, ikke en øres fordel hat av, at pressekonsulenten har været i Berlin. Han har skrevet enkelte artikler, efter hvad der er blit mig bekjendt, i "Morgenbladet"; men han har derfor faat sit fulde og sedvanlige honorar, og denne avis har hat en anden mand som sin daglige, almindelige ordinære korrespondent i Berlin ganske som adskillige av vore andre

aviser. Det siger sig selv, at utenriksdepartementet vilde aldrig nogensinde ha indlatt sig paa at istandbringe eller støtte en ordning, som skulde være til fordel for et enkelt presseorgan under et saadant system, det vilde ligge departementet ganske fjernt. Det har ikke fundet sted, og det vil heller ikke komme til at finde sted. Det forholder sig altaa ikke saa, at pressen paa nogensomhelst maate er blit brøsthorden ved dette system. Hvad saken selv angaar, saa har jeg i grunden ikke meget at tilføie. Jeg har sagt, at utenriksdepartementet følger denne sak med den nøieste opmerksomhet, og departementet skal stræbe til det yderste for at Stortingets bevilgning skal komme landet til nytte. Men det faar jeg lov til at si, at det er vanskelig, at denne bevilgning kan komme til at gjøre den nytte, som hadde været tiltænkt, saaledes som situationen nu efter denne offentliggjørelse er blit. En anden sak er det, at der kunde i sig selv ikke være noget i veien for, at et land hadde officielle presseagenter i et fremmed land; der er enkelte lande, som har et saadant system. Men dertil er jo at bemerke, at hvis man av nationale og politiske grunde finder at burde støtte en mands journalistiske virksomhet i et fremmed land, saa maa man, ja saa bør man for sakens egen skyld la denne mand fortsatte at være journalist. Det er efter min mening som pressemand, at en saadan mand kan gjøre sin nytte; han kommer i stadig kontakt til avisernes redaktører og til hele den avisskrivende verden derved, at han selv er virkelig praktisk journalist. Derved kan han i indflydelsesrike fremmede aviser faa ind en eller anden berigtigelse, en eller anden opplysning, en eller anden synsmaate, som det ved leilighet kan være av nytte at arbeide for. Nu vil jeg forresten til Stortingets beroligelse sige, at saavidt jeg har kunnet erfare, saa har der i den seneste tid ikke været nogen grund til at ængste sig for den behandling som vort land er bleven tildelt i den utenlandske presse; forholdet har forsaavidt været stille. Men har maa det jo ogsaa overveies, at vi har en saadan institution som en presseagent i et fremmed land, i en stor verdensstad for paakommende tilfældes skyld. Hvis det nogen gang opstaar en politisk situation, hvor det kan være nyttig gjennom en journalist at ha en indarbeidet forbindelse med pressen, saa har man ham der; men et saadant organ kan ikke skapes paa en dag, hvis det blev nødvendig at oprette det. Med hensyn til valg av personer saa var det visselig efter meget nøie og indgaaende overveielser, at utenriksminister Christophersen - jeg skulde anta med den forrige regjerings konsens - bestemte sig til det valg, som blev truffet. At han er en dygtig journalist og en mand med meget store kvalifikationer for denne stilling, derom kan der visselig ikke være tvil.

Jeg vil tillate mig at anbefale, at Stortinget bifalder det forslag, som her foreligger fra regjeringen. Det er den tidligere regjerings forslag, som jeg har den ære at støtte, og forslaget er ogsaa enstemmig støttet av

konstitutionskomiteen. Jeg finder ikke nogen grund til, at Stortinget skal la sig paavirke i sin beslutning om denne bevilgning av den, som jeg mener, høist daddelværdige og høist beklagelige indiskretion, som har fundet sted i pressen.

Knudsen: Jeg sagde ikke, at det ikke var konstitutionelt at bevilge penger paa denne maner; men jeg sagde, at det ikke var stemmende med almindelig konstitutionel regel at bevilge penger til anvendelse paa den maate. Utenriksministeren sagde, at han hadde ventet, da jeg tok ordet idag, at jeg hadde beklaget, at denne sak er trukket frem for offentligheten i "Socialdemokraten". Jasaa, kunde virkelig utenriksministeren vente det? Det forbauser mig. Forholdet er jo det, at her er skedd en uret overfor den øvrige presse. Hvor meget end utenriksministeren kan ville bortforklare situationen for pressekorrespondenten - jeg kalder ham saa, utenriksministeren kalder ham pressekonsulent, det er mulig han har det navn - i Berlin. Her er det skedd en uret, og jeg vil i denne forbindelse gjøre opmerksom paa, at aldrig hadde jeg i konstitutionskomiteen nogen gang gaat med paa stiltiende her i Stortinget at stemme mot denne bevilgning, hvis det ikke hadde været det tilfælde, at den socialdemokratiske presseforenings formand meddelte mig, at han i det møte med statsraaden, som var, paa forhaand hadde gaat med paa denne ting, gaat med paa denne institution, under den forutsætning rigtignok at pressen skulde faa nogen innflydelse paa besættelsen, maaske faa indstillingsret. Jeg vilde nødig her i tinget staat og altfor krasst desavoueret ham, det vilde jeg nødig gjøre, jeg indskrænket mig derfor til at stemme mot det, og mine partifæller forøvrigt stemte naturligvis imot det. Men under de omstændigheter at beklage, at han hadde trukket saken frem offentlig, det kunde jo ikke falde mig ind. Jeg maatte heller da ha klandret ham for, at han ifjor var letsindig nok til at gaa med paa, at vi skulde faa denne institution hemmelig.

Intet loyalt eller godt hensyn kan det tjene, at dette blev offentliggjort i "Socialdemokraten", sagde utenriksministeren. Jo, det er netop det, det kan; ti jeg for min del føler mig forvisset om, at det ialfald har hat nogen indflydelse, at dette blev offentliggjort, paa den beslutning, som senere fremkom - eller rettere sagt - den uttalelse, som utenriksministeren gav til pressen om, at der var opprettet et saadant kontor, og at ialfald det blev offentlig, at vi hadde kontoret.

Utenriksminister Irgens: Faar jeg komme bare med den bemerkning, at utenriksdepartementets kommuniké til pressen kom dagen før "Socialdemokratens" artikkel.

Knudsen: Nu ja, jeg har undskyldt den bemerkning; det har altsaa ikke hat den gode side. Men ett vet jeg, og det er det, at om det end ikke vil ske idag, saa er jeg

sikker paa, at den slags kontorer eller rettere sagt den slags pressekorrespondenter, som vi har faat i Berlin, jeg gjentar det, den slags partipolitiske korrespondenter vil ialfald - det er jeg sikker paa - om ikke idag saa ialfald senere maatte bli rettet. Ti det vil ikke bare være "Socialdemokraten", som i dette stykke vil optræde og kræve det, indtil det er ændret; men det vil ogsaa andre partiorganer komme til at kræve, naar vi undtar vedkommende blad naturligvis og kanske de blader, som har partipolitisk farve sammen med det, nemlig "Morgenbladet". Saa det er jeg sikker paa, og det mener jeg, er kun av det gode.

Naar utenriksministeren fortalte, at "Morgenbladet" har absolut ikke havt nogen fordel av pressekorrespondenten i Berlin, han har skrevet nogen enkelte artikler, og de har han faat betaling for, og de har sin mand forøvrigt, saa kan det nok hände, det, men jeg skulde dog meget betvile, at "Morgenbladet" som rigtignok har noksaa god raad, har saa god raad, at de har en tilfældig og en fast pressekorrespondent i Berlin. Jeg tror forresten at heller ikke utenriksministeren kan i det hele gi nogen uttalelse i saa henseende, som er absolut at stole paa, fordi utenriksministeren selv er nødt til i saa henseende at stole paa, hvad der blir ham meddelt. Naar nu utenriksministeren sier, at dette kontor nu ikke kan gjøre den nytte, som det kunde ha gjort, efter at dette med kontoret og korrespondenten er offentliggjort, saa kan jeg gjerne indrømme det, men det vil bare lede til et gode, nemlig til det gode, at hvis man opretholder denne korrespondent - eller la mig kalde ham konsulent i Berlin, vil man bli nødt til at ansætte en mand, som ikke staar i nogetsomhelst partipolitisk forhold til nogen av bladene i Kristiania og heller ikke forøvrigt i landet, og da har det ogsaa gjort sin nytte; og jeg er sikker paa, at det vil komme til at lede til det. Forøvrigt vil jeg spørge om ikke utenriksministeren er bekjendt med, at der av og til sendes korrespondancer til utenlandske blade herfra, som er tendentiøse enten i den ene eller den anden retning, enten mot det ene eller det andet parti og sogar av og til ogsaa tendentiøse overfor Stortingets beslutninger og retninger i tinget? Hvis utenriksministeren er bekjendt med det, hvad jeg formoder at han er, saa vil han vel ogsaa være bekjendt med, hvorledes disse korrespondancer kommer tilbake igjen og optages i norske blade som noget de utenlandske blade sier om norsk politik og norske forhold, men det er et faktum, at det er korrespondancer, som laves, oftest ialfald, i Kristiania. Mener ikke utenriksministeren, og jeg kan tilføie - mener ikke præsidenten og tinget i det hele, at der vil hvile mistanke over denne mand nede i Berlin, for at han av og til kan komme til at lave saadanne korrespondancer eller meddelelser til bladene nede i Berlin? Jeg mener, at det ligger ganske nær for andre at nære den mistanke. Jeg tror, at naar man faar se med lidt mere aapne øine paa dette forhold, saa vil nogen hver

komme til at forstaa, at det er uregelmæssig, det er ikke i sin orden og det maa rettes paa. Jeg kan foreløbig la det være med dette. Jeg har fremsat mit forslag, og vi faar se, der skulde vel være andre her i tinget som skulde ha lidt skjøn paa presseforhold og hvad dermed staar i forbindelse, og som vil kunne si sin mening om disse ting, og om det er ganske fair.

Bryggesaa: Jeg skal ikke indlate mig paa de forskjellige spørsmaal, som her har været reist, da utenriksministeren baade bedst kan og allerede har greiet ut saaledes om saken, at jeg for min part skal la dem ligge. Men der er av hr. Knudsen nævnt om de forberedelser, som blev gjort før denne bevilgning ifjor blev git, og angaaende den ting finder jeg at burde uttale noget. Der blev under 17de mars 1909 avholdt en konferance med de forskjellige pressefolk her i Kristiania av utenriksministeren. Der mødte til denne konferance for venstres presseforening justitssekretær Holst, for det frisindede venstres presseforening redaktionssekretær Tellander, for den socialdemokratiske presseforening redaktionssekretær Vidnes, redaktør Vogt representerte den konservative presseforening, direktør Helgevold møtte for norsk telegrambureau, og saa mødte desuten journalist Wendelbo og journalist Nørregaard. Det spørsmaal blev da reist om at faa istand et saadant pressebureau som der her er tale om. Der blev fremholdt i dette møte, at Sverige hadde øket sine bevilgninger til de hemmelige utgifter til 80 000 kroner, og at det vist blev nødvendig for Norge at gjøre ligesaa. Der blev paapekt den store betydning, som det hadde for os i 1905, at vi hadde mænd, som kunde sendes ut til utlandet og gi faktiske opplysninger om de virkelige forhold; og der var enstemmighet om, at vi ogsaa nu maatte gjøre noget. Der blev opsat en protokol som konstitutionskomiteen fik utskrift av som konfidentielt, og som jeg har opbevaret. Der blev navnlig ligeoverfor den pressevirksomhet, som skulde utøves fra utlandet, sagt følgende, som jeg skal referere. - "Som en anden og endnu meget viktigere side av arbeidet blev det navnlig fra redaktør Vogt og under almindelig tilslutning fremholdt, at man burde søke at virke gjennom et par i de største centra bosittende norske journalister. Disse maatte skjule det forhold, hvori de kom til at staa til utenriksdepartementet og den norske stat, ved at optræ som korrespondent til et eller flere blade her eller i andet land, - en virksomhet ved hvilken disse herrer maatte antages at kunne underholde den ønskelige intime kontakt med institutioner og ikke mindst pressen og dens mænd paa vedkommende sted." Allerede da var der hel enstemmighet om, at skulde en mand virke efter sin hensigt i utlandet, saa maatte det netop være en pressemand, for hvis han ikke var det, saa vilde det ikke være ham mulig at faa adgang til den presse, som han skulde virke gjennom. Videre staar der: "Likeoverfor et indkastet spørsmaal, om ikke saadanne agenter kunde staa i forbindelse med de norske

legationer paa stedet, blev det fra flere sider betonet at legationerne ikke maatte indblandes i denne tjeneste, men at de selvfølgelig burde være vedkommende til støtte med oplysninger, etc., dette dog ganske privat og uofficielt og paa en til det yderste diskret maate. Journalisterne maatte jo i tilfælde kunne desavoueres. Berlin blev betegnet som det centrum, man for tiden først og fremst burde ha sin opmerksomhet henvendt paa. Dernæst London. Det gjaldt blot om at finde de rette mænd til en saadan tjeneste. De maatte forene journalistisk erfaring med dannelse, takt, smidighet og evne til at skaffe sig dørene aapnet." Og saa omtales det da, at de maatte utstyres rundelig med midler. Saa fortsættes der: "Med hensyn til de omkostninger, der saaledes nødvendigvis vilde opstaa ved at organisere den paatænkte presseformidlingstjeneste hjemme og ute, var man enstemmig av den opfatning, at en betydelig forøkelse av bevilgningen til de hemmelige utgifter var paakrævet. De kr. 10000,00, man nu har, strak ikke til. Man enedes om at anbefale, at der blev ansøkt om en bevilgning av kr. 30000,00 for øiemedet - det blev navnlig av hr. Holst fremholdt, at lavere beløp vilde vise sig utilstrækkelig - og de forskjellige partiers repræsentanter i konferansen gav tilsagn om underhaanden at ville virke blandt sine meningsfæller i Stortinget for, at en saadan forøkelse av bevilgningen kunde opnaaes. De gav likeledes sit tilsagn om hos de respektive blade, hvortil de er knyttet, at virke for, at saken ikke blev omtalt, likesom telegrambureauets direktør lovet at la utgaa en cirkulærnotis til pressen av samme indhold. Enstemmig var de fremmødte pressefolk av den opfatning, at et eventuelt pressekontor i utenriksdepartementet ikke burde være organ for de øvrige departementers eller statssekretariatets almindelige efterretningstjeneste." Der var blandt disse pressefolk altsaa for det første enstemmighet om, at man maatte gaa til kr. 30000,00, og der var for det andet fuld enstemmighet om, at disse pressefolk, som repræsentanter for de forskjellige partier skulde arbeide for at faa partierne i Stortinget til at gaa med paa bevilgningen. Med dette som grundlag sendte utenriksdepartementet en skrivelse til konstitutionskomiteen og foreslog dette beløp bevilget, idet departementet i skrivelsen i alt væsentlig gjentok den plan, som man var blit enig med disse pressefolk om, og departementet sier der, at det ikke finder det rigtig at utfærdige nogen proposition om de herhenhørende utgifter, fordi foranstaltningens effektivitet vilde i ikke ringe grad avhænge av, at det kunde iverksettes saavidt mulig ubemerket og uofficielt. Naar hr. Knudsen, saavidt jeg forstod, uttalte, at disse pressefolk - han sa ikke om det var flere, eller det bare var enkelte - hadde betinget sig for samtykket til dette en vis medvirken i selve planen, i kontrollen av denne virksomhet, saa er det noget, som er aldeles fremmed for mig. Det er noget, som jeg ikke har hørt, og noget, som ikke findes i den skrivelse, som blev tilstillet

konstitutionskomiteen. De forskjellige partier her i Stortinget derimot holdt gruppemøter om saken for at ta under overveielse, om man skulde gaa med eller ikke gaa med, og inden Stortingets grupper blev der vistnok fra enkelte hold fremhævet dette, at naar de gik med, saa var det under forutsætning av, at ikke dette pressebureau paa nogen maate blev benyttet i den indre partipolitiks tjeneste. Om nytte, om resultatet av det arbeide, som hittil er gjort, skal jeg bare henwise til det utenriksministeren nu har uttalt. Jeg har ikke det kjendskap til det, at jeg finder at burde uttale mig videre om det. Men jeg vil paa det bestemteste gjenta den klander som utenriksministeren rettet mot de aviser som gik hen og offentliggjorde dette. Jeg mener, det hadde været en pligt for de mænd som redigerer disse aviser, hvis de hadde været misfornøiet med det, som nu hadde foregaat, hvis de hadde hat noget at indvende mot den ordning som var kommet istand, først og fremst at henvende sig til administrationen og si: det og det er vi misfornøiet med; hvis der ikke sker en ændring her, saa betragter vi os løst fra det taushetsløfte vi gav. Men at de uten videre gaar hen og offentliggjør dette, det betragter jeg ikke for korrekt gjort. Jeg er enig i den kritik som er utøvet, og jeg beklager, at vi er bragt op i den situation, som vi er bragt op i. Men jeg er paa den anden side enig med utenriksministeren i, at det vil ikke ta sig ut, om Stortinget nu trak sig bort fra denne bevilgning med en gang, om man skulde være avhengig av om en eller anden avis fandt paa at sladre av skole. Selv om det gjør litt vondt, saa faar man forsøke at bøte paa det vonde saa godt vi kan; men at vi skal være saa rædde at vi lar os kujonere av en eller anden avis i dette spørmaal, det tror jeg ikke er riktig. Jeg anbefaler bevilgningen, og jeg overlater til administrationen at gjøre saa meget ut av den som mulig.

Alfred Eriksen: For at faa det rette syn paa det der er sakens kjerne idag, bør man være opmerksom paa hvad der gik forut ifjor. Det var saa, at ogsaa vort partis pressemand sterkt anbefalte, at man skulde gaa med paa bevilgning til oprettelse av et pressebyraa. Men det bør heller ikke glemmes, at i den socialistiske gruppe blev saken temmelig indgaaende drøftet, og der gjorde der sig forskjellige meninger gjældende. Der blev fra vort partis bladmand uttrykkelig sagt, at enhver frygt for at dette pressebyraa skulde komme til at virke i politisk retning, var utelukket. Det blev forsikret, at der var truffet alle garantier imot en ensidig og utilbørlig utnyttningen av de midler som her blev anvendt. Der var en meget skarp diskussion inden vort parti angaaende den sak. Der var dem som fæstet lid til det utsagn, som vort partis journalist hadde faat i den hemmelige konferanse med de andre pressemand og med utenriksministeren. Men der var ogsaa dem, som allerede ifjor sa at det nyttet ikke at fæste lid til den slags ting, og jeg vil aapent tilstaa at

jeg hørte til dem som sterkt hævdet at vi skulde ikke for nogen pris indlate os paa dette; ti jeg visste at der vilde komme omtrent det ut av det som der nu er kommet ut av det. Den opfatning jeg gjorde gjældende i vort partimøte, fik da ogsaa flertal for sig, og i henhold til den avgjørelse stemte vort parti mot forøkelsen av bevilgningen til de hemmelige utgifter. Jeg vil videre si, at efterat det indenrikske pressebyraa er blit en helt officiel indretning, efterat alt hemmelighetskræmmeri er blit fjernet fra det, vil jeg indrømme at dette pressebyraa vil kunne gjøre sin nytte og ha sin berettigelse. Jeg er fremdeles av den mening, at skulde det vedblit at være hemmelig, vilde ogsaa det bare været til skade. Med hensyn til den utenlandske presseagent forstaar jeg fuldt vel at efter sakens hele natur kan man ikke oprette et pressebyraa i utlandet og gjøre det til en officiel institution. Det kan man vel neppe gjøre. Det er rigtig som det er sagt, at hele institutionen beror derpaa at stillingen maa hemmeligholdes, og vedkommende maa søke at skjule sit forhold til utenriksdepartementet. Men da er jeg heller ikke i tvil om, at hele institutionen er til likefrem skade. Jeg hørte til min forbauselse at utenriksministeren var dristig nok til her at uttale sin daddel og sin beklagelse over den holdning som "Socialdemokraten" hadde indtat i denne sak. Jeg siger jeg hørte det til min forbauselse, og jeg kalder det en dristighet; ti jeg tror at enhver av regjeringens medlemmer burde være meget varsom med at komme her og gi sig til at utdele daddel og beklagelse, fordi der er andre blade som finder det for sin pligt at øve kritik over regjeringens holdning. Det vilde jo være særdeles hyggelig dersom regjeringens medlemmer paa den maate skulde kunne være berettiget til at komme og utdele daddel og kritik, fordi der findes en presse som stiller sig helt frit og ikke lar sin mund binde. Man har her - og konstitutionskomiteens formand har ogsaa søkt at hjelpe til - søkt at gi det utseende av at det skulde være noget som lignet brud paa tro og lover, naar "Socialdemokraten" reiste kamp mot den hemmelige presseagent i utlandet. Men dersom regjeringen eller utenriksdepartementet trønger og vil ha den norske presses diskretion, saa faar de ogsaa være klar over at de ubrytelig maa holde de forutsætninger som laa til grund. Det er ikke skedd. Ved ansættelsen av hr. Nørregaard er der skedd et likefrem og uomtvistelig brud paa disse forutsætninger. Der var allerede ifjor, før saken kom til avgjørelse, oppe rygter om, at det var hr. Nørregaard, som skule været utset til denne plads; men som resultat av de forhandlinger, som "Socialdemokratens" redaktionssekretær hadde hat med utenrigsministeren, forsikret han, at enhver frygt for at en slik mand som Nørregaard skulle bli valgt til et slikt hverv var utelukket, og det tør jeg forsikre, hadde den forsikring ikke kommet fra ham, saa vilde der ikke været et eneste medlem av vort parti, som vilde været i tvil om, at han hadde maattet stille sig mot hele bevilgningen.

Der sagdes fra konstitutionskomiteens formand, at han kanskje, saavidt jeg skjønnte, ikke vilde ha hat saa meget at indvende mot, at "Socialdemokraten" hadde tat saken op og reist kamp mot den, naar den mente, at forutsætningen var brutt, men den skulde først henvendt sig til utenrigsdepartementet og varslet om, at den følte sig brøstholden og varslet om det, som skulde komme. Jeg finder derfor, at jeg maa faa lov til at stille her et spørsmåal. Det henger for endel sammen med den bemerkning, som utenriksministeren fandt at ville indskytte i hr. Knudsens foredrag; han sa, at den meddelelse om det norske pressebyraas oprettelse, som blev tilstillet bladene, den kom da før angrepet i "Socialdemokraten" kom. Det er ganske rigtig, men før angrepet kom kjendte utenriksministeren til, at det vilde komme -

Udenrigsminister Irgens: Nei, hr. præsident!

Alfred Eriksen: Det tør jeg si, at han kjendte til det allerede før, det kom av den gode grund, at jeg selv underrettet, varslet utenriksministeren - jeg husker ikke, om det var en eller to dager, men iethvertfald en tid - forutfor, at "Socialdemokraten" vilde reise angrep angaaende denne sak. Jeg ga ham dette varsel underhaands. Jeg hadde dengang ikke nøiere besked om, av hvilken art angrepet vilde være, saa jeg kunde ikke gi utførligere meddelelse, men jeg ga utenriksministeren underhaands et vink om, hvad der kom, og videre ligger det nær at søke at faa bragt paa det rene, om den beslutning, som blev fattet, da meddelelsen om det norske pressebyraa blev tilstillet bladene, om den var fremkaldt uten den ringeste foranledning. Det er ihvertfald mig bekjendt, at saken hadde været paa bane blandt pressemandene netop i den tid, som gik forut for beslutningen herom, og jeg kjender ikke, at der var pressemand, som paa forhaand visste, at dette spørsmåal vilde dukke op. Saa maa jeg ogsaa faa lov til at stille det spørsmåal: Er det forut for angrepet i "Socialdemokraten" ikke rettet nogen henvendelse til utenriksministeren eller til regjeringens medlemmer med beklagelse over, det brud paa forutsætningerne, som er sket? Er det saa, at utenriksministeren tør si, at vor presse representant her har forholdt sig fuldstændig taus og ikke latt tydelig forstaa, at han ansaa forutsætningen for at være krænket før det blev offentliggjort? Saa maa man ogsaa være opmerksom paa, at da saken først var tat op i "Socialdemokraten" var der flere av vore blade, som sluttet sig til angrepet. Jeg tror derfor at ha paavist, at utenriksministeren har ingensomhelst grund til at beklage sig over det, som er sket. Det er ganske vist saa, at han paa en maate ikke er ansvarlig for den krænkelse av forutsætningerne, som her er sket; thi det er hans forgjænger, som har gjort sig skyldig i det; men han maa dog finde sig i at bære nogen del av ansvaret; thi han har tat imot arven. Jeg tænker mig, at han ikke netop har tat imot den med nogen kjærlighet, men han har været svak

nok at ta imot den og til at late det skure og glide, skjønt det vel maatte ligge nær for ham at slutte og skjønne, at dette ikke var, som det skulde være. Der er ogsaa i andre blade gjort gjældende, at den ordning, som man nu har søkt at træffe med en presseagent i utlandet, hvis tilstedeværelse skal søkes skjult, er uholdbar og ikke kan være til gagn for vort land, og der har i andre blade været brugt saa sterke uttryk, som at denne presseagent drev spionvirksomhet.

Jeg tror, jeg tør si, at det maa ligge nær at indse, at det ikke vil kunne lykkes i længden at holde en saadan presseagents tilværelse hemmelig. Man kan saameget man vil fornægte ham officielt, men forholdet er sikkerlig det, at dersom en pressemand skal søke at utrette noget, dersom han i det hele tat skal søke at gjøre sig gjældende, saa vil det meget snart gaa over til at bli en offentlig hemmelighet, at utenriksministeren vil ha en saadan mand i sin tjeneste, og netop deri, at hans stilling maa søkes skjult, fordi utenriksdepartementet altid maa fornegte ham, aldrig tør vedkjende sig ham, deri ligger ogsaa, at han vil være ute av stand til at skaffe sig nogen indflydelse, han vil være ute av stand til at skaffe sig forbindelser, som vil kunne være til nogen virkelig nytte engang, han vil i det hele tat, hvor han færdes, fordi han ikke har nogen, han kan falde tilbake paa, bli staaende der med tvetydighetens og mistænklichkeitens præg paa sig, og det som han kan utrette, vil mangen gang i virkeligheten være mere til skade end gagn for vort land. Jeg tror derfor ogsaa, jeg trygt kan si, at hele denne ordning har allerede faat sit grundskud. Jeg skimtet ogsaa, at utenrigsministeren ogsaa var klar over, at stillingen var uholdbar i længden. Konstitutionskomiteens formand sa det mere aapent; han sa, at det vilde ikke ta sig ut at inndra bevilgningen nu, fordi der har været reist angrep i enkelte blade paa den. Derav utdrar jeg den slutning, at man er klar over, at bevilgningen snart maa inddras, men man synes ikke, det vil ta sig ut at gjøre det nu. Man vil vente til et senere tidspunkt, og jeg tror, utenriksministeren med de erfaringer, han har med forholdene baade med hensyn til utenlandske regjeringskredse og utenlandske presseforhold vil selv være klar over, at en slik mand, som den der her er tale om, han vil ha vanskelig for at kunde utrette noget, som der kan være gagn i.

Jeg har endnu et punkt tilbake, som jeg maa dvæle ved. Der har været rettet anker over valget av den person, som blev tat til norsk presseagent i utlandet, og jeg mener med den fuldeste ret. Det er allerede i og for sig noget, som man maatte ha ret til at bebreide utenrigsdepartementet, at man tok en mand, der hadde været fast knyttet til "Morgenbladet" som dets specielle korrespondent, og som fremdeles driver sin virksomhet som dets korrespondent. Det kan vel være, at han ikke sender regelmæssige korrespondancer, men han er dog fast knyttet til bladet, og han har der en stilling, som er kjendt. Og

videre kan jeg ikke skjønne, hvorledes man kunde falde paa at vælge en mand som ham. Dersom man vilde hævde, at vedkommende ikke skulde staa i partipolitikkens tjeneste, kunde der ikke være mening i at sende en saadan mand. Av de pressemænd, som er kommet indenfor min synsvidde, har jeg ikke truffet mange, hvis artikler, hvis forfatterskap i den grad bærer et utpræget partipolitisk præg. Jeg vil faa lov til at markere det bare ved en eneste henvisning. Hr. Nørregaard gjorde sig som "Morgenbladets" specielle korrespondent godt kjendt ved sine korrespondancer fra Rusland. Det vakte almindelig opmerksomhet, at en nordmand kunde skrive i den aand, som han skrev, og det vakte ogsaa fra russere en sterk og levende protest. Jeg skal faa lov at peke spesielt paa et punkt. Han ga i sine korrespondancer skildringer fra de russiske fængsler. Han hadde visst at skaffe sig forbindelser og leilighet til at avlægge besøk i fængslerne, - man vil snart skjønne av hvilken art disse forbindelser har vært. Nuvel, han sendte "Morgenbladets" korrespondancer, hvorav man fik det indtryk, at de russiske fængsler ikke var bare moderne, tidsmessige strafanstalter, men man fik nærmest det indtryk, at det var rene sanatorier, hvor der var behagelig at være, hvor fangerne blev behandlet med al mulig humanitet og mildhet, hvor der blev sørget for deres legemlige og aandelige vel paa den mest omhyggelige maate. Jeg sier, at en mand, som kune være istand til at skrive slik, han vilde - det skal der ikke meget til for at skjønne - bare skade Norges sak, og han vilde aldrig, hvor meget han end forsøkte det, bli istand til andet end at se alting under en partipolitisk synsvinkel og skrive i samme retning.

Oddmund Vik: Nu synes jeg, at debatten blir kun til at snakke sig bort fra det, som er kjernen i denne sak - bare til at snakke sig bort fra det. Hr. Eriksen - det var bare at snakke sig bort fra kjernen. Og hr. Knudsen - ganske det samme! Om der var aldrig saa meget at si paa denne mand i Berlin, at han ikke dugde, at han var den urette mand, saa blir det ikke derved riktig det, som er gjort i norske aviser. Der er like meget grund til at laste det, enten denne mand er saa eller saa, enten han har skrevet brev fra Rusland, som er meget galne eller som er litet galne, enten han fra Berlin skriver artikler til "Morgenbladets", som aander partipolitik eller ei. Det er slet ikke det, som er kjernen i tingen. Selvsagt kan det for fremtiden ha meget at si det og, men det har ingen ting at si i dette spørsmåal. Var der noget at anke over paa det punkt, som dhrr. taler om, saa skulde det været deres gjerning at tale til partiets fører hr. Alfred Eriksen for at faa ham til at si fra til konstitutionskomiteen eller til den norske regjering, at de faar se at finde en anden mand. Om de hadde gjort det - det var ikke brud paa overenskomsten; det var at føre kritik paa en rigtig og rimelig vis. Paa den vei kunde de ha ført frem alt det, de vilde. Men her er det saa, at en

av de mænd, som har været med og gjort overenskomsten, har rykket ut i aviserne og fortalt det hele. Det kan han dog ikke ha hat ret til paa noget vis.

Jeg finder, at det ikke er rigtig at vende disse lastord, som falder her, bare mot "Socialdemokraten". Jeg mener, at de bør vendes med styrke ogsaa mot "Aftenposten". For den tok op den ende, som var spunden i "Socialdemokraten", paa enn slik maate, at det ikke kan dømmes med for haarde ord. Jeg er ikke god til at skjønne, at der var bedre grunde tilstede der. Tvertimot finder jeg, at der var mindre grund for "Aftenposten" til at ta det, som den gjorde. Og dersom folk vilde lægge vegt paa, hvad der stod, var "Aftenpostens" artikkel skikket til at skjømme det hele ut. Der kan ogsaa være andre, som har vist letsind, men i det store hele vil jeg si om den norske presse, at den har forstaat at tie i tide. Dersom det var saa, som hr. Knudsen sa, og som ogsaa hr. Alfred Eriksen nu freistet at si, nemlig at der var gjort brud paa alle forutsætninger ved den ordning, som er truffet, ja saa kunde det være formildende ved dommen over, at det kom frem i "Socialdemokraten". Det vilde være formildende, det vilde ikke være noget til forsvar - ikke i mindste maate. Men det kunde da være gjort saa ilde, at det var en stor samfunnspligt at bryte avtalen. men hr. Bryggesaa har oplyst, hvad forutsætningen var. Efter det kan jeg ikke skjønne andet, end at der er handlet efter forutsætningerne paa alle punkter. Den mand, som skulde være korrespondent, maatte være knyttet til et blad; det er opfyldt. At man heller vilde, han skulde være knyttet til "Socialdemokraten" end til "Morgenbladet" - ja, det kan jo være en ting for sig; men han skulde være knyttet til et norsk blad, det var en forutsætning. Det kan hände, at hr. Nørregaard har skrevet om indenrikske norske forhold, det kjender jeg ikke til. Har han gjort det, saa kan jeg si, det er brud paa forutsætningen; men det var nu allikevel ikke større, end at det kunde ha git grund til at varsle konsstitutionskomiteens formand eller utenriksministeren om det gjennom hr. Alfred Eriksen, tillidsmanden fra den side - ikke noget mere.

Det, som her har händt, har vist os paany, at vi ikke er saa svært langt kommet her i landet, naar det gjælder at være en nation. Den tid, vi arbeidet med at komme ut av unionen, forsøkte man av og til at faa frem opplysninger likeoverfor utlandet; men det var vanskelig at faa det til. Der var gjort forsøk paa at faa statsbevilgning til det; det strandet gang paa gang, og det tiltrods for at der var de sterkeste grunde til at tale for det. Det strandet, fordi vi hadde folk i landet, som var illoyale, og nu skulde man tro, man hadde lært et litet gran; men det ser ut, som om man ingenting har lært, at vi ikke engang har grundlaget for at føre os som en nation. Jeg synes, det er noget av det værste, som er skedd av norske pressefolk, det, som er gjort i denne sak. Jeg har uttalt dette før. Det blev baaret baade til manden i

"Socialdemokraten" og til de folk i "Aftenposten", og de lasteord, som jeg her har uttalt, hadde jeg intet imod blev sagt utover det hele land; for jeg mener, der maa sies de sterkeste ord til den norske presse; for vi maa vel ha lov til her i landet at indrette os saaledes som i alle andre lande. Er det nødvendig for de store nationer at skrive i aviser, skulde det da ikke være nødvendig at gjøre det for de smaa? De store nationer har sine armeer til at forsvare sig; de har et stort diplomati, rigt utstyret; vi har et litet diplomati; vi kan ikke slaa paa sverdet, naar vi blir fornærmet; vi faar fare fint og stilfærdig frem; da er det saa meget viktigere for os at bruke dette moderne forsvarsmiddel, pressen; og skulde det saa ikke være en hellig pligt for det norske folk at stille det saaledes, at pressen var til tjeneste for os til forsvar jorden rundt? Det beløb, som der her er tale om, er ikke saa stort, som saken er. Om det var et større beløb, saa mener jeg, det er likesaa konstitutionelt i Norge som i andre land at bevilge det. Jeg skjønner ikke den tale, som er ført om den ting; men det fører nærmest i den retning, at det ikke er konstitutionelt i Norge at være et selvstændig folk og bruke de midler, som hører med til at være et selvstændig folk.

Ingen, tænker jeg, vil si, at den ordning, som var gjort, var fuldkommen med engang; men det er ikke det samme som at avskaffe den, om man ikke har fundet de rette personerne med engang; det er ikke det samme som at avskaffe ordningen. Jeg kunde ogsaa ha et og andet at si om ordninger, som jeg for min del trodde var bedre; men dette punkt - som man her har gjort til et angrepspunkt, som man har forsøkt at lave til et slags ret for sig til at bære sig, som man har gjort - at vedkommende skulde være korrespondent til et norsk blad, det mener jeg er saa nødvendig, at det altid maa være med. Skulde man snu paa det, saa skulde det være i den retning, at det var flere korrespondenter, som saaledes fik tilskud; men alle burde være korrespondenter til norske blade, og saa fik vi se til at opdra os selv saa pas, at vi taalte at se, at en slik mand skrev enten i "Tidens Tegn" eller "Dagbladet" eller "Socialdemokraten" eller "Aftenposten". Her trænges lidt ordentlig tugt, og jeg tror ikke, det nytter hverken for hr. Knudsen eller for hr. Alfred Eriksen at snakke bort det, som er kjernen i saken, paa denne maate.

Kristensen: Jeg ønsker at ha sagt, at det, som her er foregaaet, maa regnes som brud paa de elementæreste fordringer, man stiller til en respektabel pressemand og til en gentleman. Det, som foregik her, var en skam for den norske presse. Det bør sies her. Naar denne foreteelse desuagtet har kunnet finde sine forsvarere her i salen, maa man beklage, at møtet her holdes for lukkede døre, saa offentligheden ikke kan faa besked om, hvad slags moral der undertiden hyldes inden den leir, hvorfra forsvaret er kommet.

Der er en anden side ved denne sak, som jeg vil berøre. Det er ikke bare en skam for pressen, hvad her er håndt, men det er ogsaa til stor skade for pressen. Der har været vist dens mænd tillid fra statsmagternes side, idet de blev indbudne til konferancer og overlægninger om denne betydelige sak. Det, at statsmagterne paa denne maade viser pressen tillid, og tar dem paa raad, er en forholdsvis ny hændelse. Men den maa pressen selv og almenheten sætte overordentlig høi pris paa. Saa viste det sig altsaa ved denne anledning, at en af dem, mot hvem tillid var vist, ikke kunde bære den. Under paaskud, hvis tynde gehalt jeg ikke nærmere skal opholde mig ved, rendte han avgaarde og plapret løs om sin betroelse til publikum. Det er en selvfølge, at efter slike hændelser vanskeliggjøres det i høi grad for administrationen at alliere sig med pressen, naar der virkelig er opfordring dertil. Jeg vil kun uttale det haap, at det, som her er håndt, ikke komplet maa umuliggjøre en fortsættelse av denne praksis. Naturligvis, til det haab maa jeg knytte ønsket om, at næste gang statsmagterne henvender sig til pressens repræsentanter, at de saa maa finde værdigere repræsentanter for pressen, end de desværre dennegang har fundet.

Utenriksminister Irgens: Dr. Eriksen uttalte, at man skulde forsøke at faa det rette synspunkt frem for behandlingen av denne sak. Det forekommer mig, at det snarere var et forsøk paa at forblande spillet; men jeg synes ikke, at det var saa behændig, som det ved første øiekast saa ut til.

Der blev stillet forskjellige spørsmaal til mig, og jeg skal med største fornøielse svare.

Dr. Eriksen uttalte, at han før hadde varslet mig om, at der vilde komme noget. Jeg maa sige, at den samtale er gaat mig ganske ut av errindringen; men naar han siger at han har varslet mig, tror jeg ham selvfølgelig. Men det, som hr. Eriksen i tilfælde maa ha varslet mig om, det maatte ikke ha været andet end, at pressesekretærens stilling i departementet muligens vilde kunne komme under diskussion, fordi man var misfornøiet dermed. Den samtale kan jeg ikke ha fæstet mig ved, da jeg allerede lang tid i forveien hadde begyndt at ta den sak under overveielse; men det siger sig selv, at naar man overtar embedet efter en høiagtet og meget erfaren forgjænger, er det ikke det første, man har lyst til, at gaa hen og snu op og ned paa det, som han netop hadde istandbragt. Disse ting maatte derfor med nødvendighet kræve overveielse. Men saa snart jeg var kommet til det resultat, at den hemmelige pressesekretærs stilling var uholdbar, og at hans stilling maatte bli offentlig, saa handlede jeg, idet jeg, som før nævnt, forela saken for præsidentkollegiet. Men naar der spørges mig, om jeg har faat noget som helst varsel om den artikkel, som kom ind i "Socialdemokraten" den paafølgende dag, og som har foranlediget denne diskussion, da kan jeg med den tryggeste samvittighet svare: Nei, et saadant

varsel har jeg aldrig faat i nogen som helst form, og den mand, som underskrev "Socialdemokratens" artikkel, vet jeg aldrig at ha set; jeg vet ikke, hvordan han ser ut.

Der blev ogsaa av hr. Knudsen rettet forskjellige spørsmåal; men de ligger saa utenfor sakens kjerne, at det er næsten overflødig at dvåle ved dem. Han spurte, om det ikke var mig bekjendt, at der av og til herfra gik korrespondancer til fremmede aviser, som kunde være misvisende, og som kom tilbake hit i form av meddelelser fra utlandet. Det maa være mig tilladt at spørge: Hvad i alverden har den ting med denne sak at gjøre? Jeg forstaar det ikke. Hvorvidt en saadan virksomhet finder sted, vet jeg ikke. Ialfald i de seneste aar kan jeg ikke errindre noget forhold av den art, som har paakaldt min opmerksomhet.

Her er det to ting, som diskuteres. Den ene sak er vi i virkeligheten færdig med, tror jeg. Det er nemlig den socialdemokratiske avis' optræden. Det var et brud paa tro og love. "Socialdemokraten" maatte ha forstaat, netop ved den meddelelse som var kommet ind til pressen fra utenriksdepartementet, at den hele sak var under overveielse i departementet. Der var ingensomhelst - jeg gjentar det, ingen som helst offentlig interesse, som var tjent med, at man hæseblæsende styrtet denne notis ind i aviserne. Jeg kan være enig med de herrer, som ogsaa har dadlet andre aviser; men det vet enhver, at naar en indiskretion kommer frem i pressen, saa er det ikke saa let for den øvrige presse at tie. Ansvarer vil ved en saadan anledning altid i første række falde paa den, som begaar indiskretionen.

Den anden side av saken og det, som her for Stortinget like overfor den beslutning, som skal fattes, er den viktige, det er, hvorvidt bevilgningen skal gis eller ikke, og der kan jeg kun henholde mig til, hvad jeg tidligere har sagt, og underskriver i enhver henseende konstitutionskomiteens formands uttalelser om, at der er ingensomhelst grund for Stortinget, efter det som er passeret, til at betænke sig et øieblik paa at gi denne bevilgning. Det blir som sagt administrationens pligt at søke opnaadd, at den bedst mulig ogsaa fremdeles kan virke efter sin hensigt.

Buen: Jeg betænker mig likesaa litt iaar som ifjor paa at stemme imot denne bevilgning. Jeg har tat ordet her for ikke at være delagtig i den ensidige og ved denne leilighet ufarlige fordømmelse av pressens forhold. Den er ufarlig, fordi vi taler for lukkede døre. Jeg vil med hr. Kristensen beklage, at ikke debatten føres for aapne døre. Det skulde da ha interessert mig at høre, hvorvidt han ogsaa da vilde ha sagt, at dette forhold er en skam for den norske presse, og at han haabede, at man næste gang maatte finde værdigere repræsentanter for pressen at forhandle med. Den er dristig den dom. Det er gjentagende sagt, at "Socialdemokratens" artikkel betegnede

et brud paa tro og love. Utenriksministeren fandt i den forbindelse at maatte særlig understreke "Socialdemokraten" og frikjende den øvrige presse, men jeg vil fæste opmærksomheten ved, at naar undtas "Morgenbladet", saa er hele den øvrige journaliststand enig i, hvad "Socialdemokraten" har fremført, og der findes jo organer, som formelig har nydt denne indiskretion, utenfor "Socialdemokraten", saa jeg tror ikke, at vi bør forsøke paa at reducere eller indskrænke kritikken til "Socialdemokraten". Jeg tror ikke, de tør det, de, som vil øve saa sterk kritik.

Jeg vil sige, at naar regjeringen sammenkalder pressen til konference, saa er det vel i og med dette ogsaa sagt, at man vil lægge vekt paa pressens holdning og dom, man vil da ta hensyn til den presse, man sammenkalder til konference. Jeg vil anta, at heller ikke hr. Oddmund Vik fra Stavanger mener, at pressens opgave bare er at staa til tjeneste for autoritetene. Jeg antar, at pressens opgave ogsaa er at føre selvstændig kritik, danne sin egen selvstændige dom om de foreliggende forhold. Det motsatte vilde bli en servil presse, og jeg tror ikke, at landet og folket var tjent med det.

Men nu, det er mulig, at mange har ment, at det dokument, som konstitutionskomiteens formand læste op, var et knusende dokument, at det dokument falder som en eneste fordømmelse over dem, som har behandlet dette emne offentlig, men jeg vil gjøre opmærksom paa, at denne protokol fra den konference er skrevet efter møtet, den er ikke forelagt møtets deltagere, og i den protokol er jo kun fremholdt, hvad man har fundet opportunt at fremholde om sakens realitet. Jeg har egentlig ikke noget at sige om det, for det var jo bare om sakens fremtidige ordning til rettleiding for konstitutionskomiteen, at den protokol formodentlig er opsat; men vi skal lægge merke til, at i den protokol er ikke indtat nogetsomhelst av det, som var pressemændenes, pressekonferancens forutsætninger under disse forhandlinger, og forutsætningerne var, at pressens organer skulde faa indstillingsret, naar det gjaldt at besætte denne post, men indstillingsretten blev i dette tilfælde begrænset til "Morgenbladets" redaktør Nils Vogt, og det er derfor ikke saa ganske utenfor alle land, at den øvrige presse blev en smule oprørt. Jeg tror nok, at jeg tør sige paa "Socialdemokratens" vegne, at der ikke netop var personlig interesse tilstede; for det følte vi os vist temmelig sikre paa alle socialdemokratiske blade, at det ikke blev nogen av os, som blev den lykkelige presseagent nede i Berlin. Det er kun som et presseanliggende, at socialdemokratiske bladmænd har oppfattet dette spørsmåal og behandlet det, og det var da ganske naturlig, siger jeg, at den øvrige presses mænd fandt, det var en høist eiendommelig slutning paa den historie, paa den konference.

Det, som kom ut av denne konference, var det, at Nørregaard seilede ind som korrespondent i Berlin. Jeg vet ikke, om de fleste av denne forsamlings medlemmer

netop kjender hr. Nørregaards vita, men det kan man være overbevist om, at pressementene gjør. Det er ikke alle tider, at man taler i den tone om en militær desertør, at man forfremmer ham paa denne maate. Denne forsamling pleier ialfald at lægge et lidt andet maal paa de folk. Jeg behøver ikke at nævne mere, der kunde være en hel del.

Forresten mener jeg det, at dette hemmelighetskrammeri i den sak er akkurat av samme art, som naar haren stikker hodet ind i en busk og tror sig skjult. De folk, som fortrinsvis skulde være uvidende om det forhold, det her gjælder, særlig da svenskerne formodentlig, kjendte under en pressekonferance i London ifjor baade mandens navn, hans stilling og hans hverv. Det var naturligvis ikke noget, som stod i aviserne, men de folk, som det fortrinsvis gjaldt at holde i uvidenhet om saken, hadde god ræde paa det, saa nogen saadan landsulykke, at det kom til at staa i en avis eller staa i alle landets aviser, det var det ikke; for det var ikke noget andet end det, som var en offentlig hemmelighet for de utenlandske pressementer paa forhaand.

Jeg er av dem, som mener, at en mand er en mand og et ord et ord. Jeg tror nok, jeg er av dem, som under en slik konferance med pressen holder paa en hemmelighet i langste laget; men jeg siger samtidig, at forutsætningerne fra begge hold skal staa ved lag, og forsaavidt mente disse pressementer, som har faat saa sterk kritik idag, at naar der fra departementet var udgaat et offentlig communiqué om dette pressebureau, saa var ogsaa pressebureauet dermed optat til offentlig betragtning, og det var det, som blev gjort. Ikke tror jeg, at pressen dermed har gjort nogen skadelig gjerning. Jeg tror det, at i og med, at denne presseagent blev skjøvet ut av vort offentlige liv, har vi rensset os for noget, som vi aldrig skulde befattet os med.

Alfred Eriksen: Jeg har bedt om ordet, fordi jeg vil faa lov til, at ta en nødvendig begrænsning. Jeg mente, at det forhold, som har været klandret fra utenriksministerens side og fra repræsentanters side var fuldt forsvarlig. Jeg vil da ta den begrænsning, at jeg siger, mit forsvar herfor staar og falder med rigtigheten av de meddelelser, som vort partis pressemand ifjor gav mig. Han gav mig den meddelelse, at man hadde været opmærksom paa faren for, at Nørregaard blev ansat, og man hadde tat særskilte sikkerhetsforanstaltninger mot, at den utenlandske presseagent skulde komme til at virke i partipolitisk henseende. Jeg deltok jo ikke i den konferance, som utenriksministeren hadde med pressen, likesaa lidt som den nuværende utenriksminister var tilstede da. Jeg har kun de opplysninger, som jeg fik ifjor, længe før denne sak kom op, at holde mig til. Jeg har ingen grund til ikke at stole paa dem, og jeg siger, naar jeg har forsvaret det, som er skedd, er det utelukkende under den forutsætning, at disse opplysninger er rigtige. Skulde de opplysninger ikke være rigtige,

skulde det ikke være en uttalt forutsætning fra pressemandenes side, som den daværende utenriksminister hadde gaat ind paa, at man skulde undgaa, at presseagenten kom til at virke i partipolitisk retning, - har ikke det været en forutsætning, saa vil jeg anerkjende, at der her er skedd et brud paa tro og love. Jeg skal gjerne tilføie, at hadde det været mig, saa vilde jeg visselig først valgt heller at forsøke, om jeg ved en henvendelse til regjeringen kunde rettet paa dette forhold; men forsaavidt det er rigtig, hvad jeg har faat av meddelelser, saa vil jeg si, at utenriksministeren, som har brutt forutsætningerne, har ingensomhelst grund til at beklage sig. Vil man, at noget skal holdes hemmelig, saa faar man ogsaa selv holde det ord, som er git. Ti det er klart, naar man indbyder pressemandene til en raadslagning og kræver taushet av dem, men samtidig gaar ind paa en viss betingelse, og saa alikevel bryter den betingelse, da vil jo det i virkeligheten komme til at virke, som om man paa en listig maate har søkt at kneble pressen og hindre den fra at kunne benytte de angrepsmidler, som ellers vilde staat til dens raadighet.

Jeg vilde ha sagt dette. Det er den betingelse, som for mig er nødvendig, dersom jeg skal kunne si, at "Socialdemokratens", "Aftenpostens" og de andre blades optræden er uklanderlig. Skulde den betingelse ikke holde stik, - kunde der her fremlægges beviser paa, at den tidligere utenriksminister ikke har været kjendt med det krav, som blev stillet fra enkelte, - jeg tror, fra mange pressemands side - den forutsætning, som var git, ja, se da vil jo saken stille sig helt anderledes. Men jeg har som sagt vanskelig for at tro det, fordi det var netop den mand, som har offentliggjort saken, som var ivrig for, at vort parti skulde stemme for bevilgning. Han stod dengang slik, at han trodde paa, at utenriksministeren mente noget ufarlig med det hele, og jeg ved, at han var adskillig misfornøiet, fordi jeg gjorde, hvad jeg kunde, for at faa den opfatning gjort gjældende inden vort parti, at vi ikke skulde indlate os paa at stemme for bevilgning.

Kristensen: Det later til, at d'hr. Eriksen og Buen slaar ind paa den taktik at prøve at faa fordelt uretten paa begge sider. Jeg tror ikke, det bør lykkes dem at sette svampen paa ved denne anledning. Deres klient bør stemples med det stempel, som han fortjener. Jeg bruker den anledning, som hr. Buen gav, idet han anførte den noksaa utrolige ting, at hele den norske presse med undtagelse av "Morgenbladet" skulde ha bifaldt den optræden, som ---

Buen: Hele den øvrige presse her i byen.

Kristensen: Her i byen, lad gaa. Det er naturligvis aldeles uriktig, og jeg skulde være tilbøielig til at si, at hr. Buen maa vite, at det er uriktig. De, som her har været paafærde, det er dem, som man med et godt ord kalder

for Pressens banditter. De burde ikke finde noget forsvar her i salen - aller mindst fra hr. Buen, som er en respektabel pressemand. Men det er antagelig ikke som pressemand, han har uttalt sig - men heller som stortingsmand.

Buen: Det er som begge dele.

Utenriksminister Irgens: Til dr. Eriksens sidste anførsel vil jeg blot svare, at det naturligvis for mig ikke er mulig at kunne avgi nogen bestemt uttalelse om den samtale, som han rygtevis, eller paa anden haand ialfald, var blit meddelt, mellem den forrige utenriksminister og en repræsentant for den socialdemokratiske presse. Men saa meget kan jeg si, at jeg har al grund til at tro, at utenriksminister Christophersen mildest talt maa ha været gjenstand for en misforstaaelse, hvis man vil ha det til, at han paa forhaand skulde ha sagt, at der ikke vilde bli tale om at ansætte hr. Nørregaard. Dette slutter jeg først og fremst av den ganske korte erklæring, som hr. Christophersen avgav til pressen, efterat hele denne historie var kommet op. Jeg har ikke erklæringen for mig, saa jeg maa citere efter erindringen; men jeg tror, han uttalte noget om, at der var ikke mange kandidater at vælge mellem, og at han hadde valgt Nørregaard, fordi han fandt, at han var den rette mand paa den rette plads. Dette synes mig at tyde paa, at utenriksminister Christophersen aldrig kan ha avgit noget saadant løfte paa forhaand. Det vilde jo heller ikke været rimelig. For meningen med at kalde repræsentanter for pressen tilraads om den sak var vel ikke, at pressens mænd simpelthen skulde være med og sidde i regjeringen og utnævne en saadan pressekonsulent. Det har aldrig været meningen. Det, som jeg kunde tænke mig, at der har været sagt, det er, at der skulde bli sørget for, at hr. Nørregaard, hvis han blev ansat, ikke skulde kombinere denne stilling med nogen partipolitisk virksomhet i den norske presse, og det løfte er, saavidt jeg vet, blit holdt. Det er ialfald ikke mig bekjendt, at der er tilflydt nogen partipolitisk meddelelse om indrepolitiske norske spørsmaal til pressen fra hr. Nørregaard.

Knudsen: Jeg blir ogsaa nødt til at friske op litt i hukommelsen hos dem, som deltok i denne saks behandling ifjor. Jeg vil da først erindre om, at da utenriksministeren hadde forebragt saken, saa var det jo nær paa, at han hadde tat sit forslag tilbake igjen; ti da han fik vite, at der ikke var enstemmighet i tinget om det, og at der muligens kunne ventes debat, saa vilde han ikke utsætte saken for det. Han vilde heller ta forslaget tilbake. Han tænkte paa ogsaa muligens senere at fremkomme med det og faa det behandlet i et hemmelig møte. Vel - men hvad skedde der? Jo, loyalt bøiet vi os. Jeg som medlem av konstitutionskomiteen bøiet mig saa loyalt, at jeg lovet, at jeg ikke skulde opta nogen større debat,

og jeg gjorde det ikke. Men i partifraktionerne, hvor man behandlet saken, - det vet jo konstitutionskomiteens formand, - blev der ialfald i de enkelte partigrupper utenom socialdemokraterne tat det forbehold, at under alle omstændigheter maatte dette pressebureau med korrespondenten eller konsulenten ikke optræde i partipolitisk øiemed. Høire hadde jo ogsaa sine betænkeligheter ved det i sit gruppemøte, hvilket blev meddelt i konstitutionskomiteen. Jeg faar erindre om dette, forat man kan faa dømme det ut fra sit rette synspunkt. At der i konferansens protokoller ikke er anført noget nærmere om, hvad der skulde være forutsætningen, det er ganske naturlig. Ti det er saa, som hr. Buen siger, at protokollen blev ikke undertegnet av pressens mænd, den blev ikke oplæst for dem, og det er jo ganske naturlig, at hr. Vogt, som var den fremtrædende, blev referert i protokollen; men de andre - nei! de blev ikke referert i protokollen. Protokollen indeholdt ikke noget om, hvad de hadde anført. Jeg vil i denne forbindelse gjøre opmerksom paa, at da jeg fra første stund var motstander av dette, saa var det naturlig, at det fik "Socialdemokratens" pressemand besked paa. Det fik han vite, og han paavirket mig derfor. Som min fraktions daværende formand i tinget, var det ogsaa selvsagt, at jeg maatte føle det at være magtpaaliggende at undersøke saken nøie, hvad der var gaat forut, og det var ikke én, men flere konferanser med "Socialdemokratens" pressemand, som jeg hadde i den anledning. Han meddelte mig da, hvad han hadde meddelt til hr. Eriksen; men han meddelte mig ikke bare det, han sa, at han hadde selv fremholdt og ikke han alene, men flere pressemand hadde fremholdt den ting, og at man hadde faat garanti for, at der ikke skulde ansættes nogen partipolitisk mand i denne institution, og saa skulde de faa adgang til enten at indstille eller ialfald se de indstillede. Det forklarte han mig, og jeg var saa forsiktig, at jeg forespurte mig ogsaa paa andet pressehold, som hadde været tilstede, saa jeg ikke behøvet bare at stole paa "Socialdemokratens" pressemand. Derfor vet jeg og kan bekræfte, at dette var fremme i pressekomiteen. Men det var altsaa ogsaa forutsætningen hos tingfraktionerne, naar de gik med paa det, og det kan formanden for komiteen selv bekræfte.

Naar hr. Oddmund Vik her optræder og siger, at hr. Eriksen og jeg vil snakke bort saken, og han derefter gjør et angrep paa "Socialdemokraten", saa synes jeg, han skulde være litt forsiktig i saa henseende. Det hænder undertiden, at man selv bor i et glashus, og da bør man ikke kaste sten; ti det er farlig. Men jeg har holdt mig til saken fra første stund av og hele veien, nemlig pressebureauet og konsulenten i Berlin. Det har jeg holdt mig til hele veien. Det var kun, efterat utenriksministeren uttrykte sin beklagelse over, at jeg ikke hadde beklaget "Socialdemokratens" offentliggjørelse, at jeg fandt ogsaa at maatte berøre den sak; men jeg vil si, at efter alt, hvad der er passert, vilde jeg, om jeg

hadde været i hans sted, ikke fundet at jeg hadde gjort min pligt, hvis jeg ikke hadde omtalt det.

Naar hr. Bjørn Kristensen optræder saa skarpt, som han gjør, saa maa han jo ha en hensigt med det. Hensigten kan ikke være den bare at faa dømt eller skjældt ut "Socialdemokratens" mand, den mand, som har offentliggjort dette. Det kan den jo ikke være. Ti han maa dog vite, at heller ikke i "Socialdemokraten" sitter der pressebanditter, som han tillot sig at kalde dem. Det hænder vistnok, at vi i pressen har folk, som kan betegnes med navnet "pressebanditter"; men man finder dem ikke i "Socialdemokraten".

Naar statsmagterne næste gang henvender sig til pressen, haaber hr. Kristensen, man maa finde værdigere repræsentanter end denne gang. Ja, det skulde bare mangle, naar statsmagterne gjorde henvendelse til pressen, at de saa fandt for godt at la endel av pressen være utenom, hvad der forhandles. Det skulle bare mangle! Nu, det vilde hevne sig, og hevne sig haardt, det kan hr. Bjørn Kristensen, som selv er pressemand, være overbevist om, og jeg tænker ogsaa, han indrømmer det, naar han faar betænkt sig vel. Det vilde hevne sig ganske sterkt. Nu, jeg skal ikke opholde mig mere ved saken. Jeg tillater mig at anbefale mit principale forslag først og fremst og dernæst mit subsidiære forslag.

Præsidenten: Jeg vil gjøre opmerksom paa, at hr. Knudsen har fremlagt en av 10 repræsentanter undertegnet erklæring, hvorefter han er valgt til ordfører i denne sak. - Jeg skulde tro, at saken paa det nærmeste maa sis at være utdebattert og jeg vil henstille til de følgende talere at gjøre sit til, at vi kan faa votering meget snart.

W. Konow: Det maa være mig tillatt at si etpar ord. Der er fremholdt som undskyldning for den indiskretion, som er begaat av "Socialdemokraten" og de øvrige aviser, som har omtalt dette forhold, at den daværende utenriksminister hadde lovet disse pressemand en slags indstillingsret til denne post; og endvidere er der fremholdt, at utenriksminister Christophersen skulde ha lovet, at Nørregaard ikke skulde bli ansat som presseagent. Jeg finder det høist usandsynlig, at et saadant løfte kunde være avgit. Det første, at utenriksministeren virkelig skulde ha gaat ind paa, at pressemandene skulde faa en indstillingsret til ansættelse av en presseagent i utlandet - en saa viktig stilling som dette er - kan jeg ikke tro forholder sig rigtig. Jeg tror, det maa bero paa en komplet misforstaaelse. Og dette, at utenriksministeren skulde ha lovet, at Nørregaard ikke skulde bli ansat, ja, det har jeg positive grunde for at tro ikke forholder sig saa. For jeg har aldrig hørt andet fra utenriksminister Christophersens mund, end at han ansaa Nørregaard som en overordentlig velskikket mand netop for denne post. Fra første stund av, saken var

oppe, har han uttalt sig i denne retning. Og jeg har en anden grund til, at jeg tror det ikke forholder sig saa - at altsaa denne undskyldning er en senere opfindelse - og det er den - jeg kan godt fortælle det her i et hemmelig møte - at hr. Vidnes kom til mig og beklaget sig over visse uttalelser, som var faldt, og som var blit ham referert fra Stortingets venstreforening om denne sak, hvor der faldt noksaa skarpe uttalelser om denne indiskretion; men da anførte han ikke denne grund, at der var skedd brud paa forutsætningerne fra administrationens side; det laa da nær, at han skulde ha anført den grund! Der var et andet medlem av Stortingets venstreforening, hr. Oddmund Vik, som hørte paa denne samtale, og han kan bekræfte, hvad jeg her udtaler. Hr. Vidnes anførte ikke den grund som undskyldning den gang. Men han anførte dette, at der var git en meddelelse til pressen om oprettelse av et pressebyraa, det var hans grund, at naar dette først var kommet op i pressen paa den maate, saa ansaa han sig løst fra forpligtelsen til at tie stille. Det var grunden, som da anførtes. Jeg tror ikke, der er skedd noget brud paa avtale i den retning. Det kan være godt nok, at de herrer av det socialdemokratiske parti vil undskylde sin presse, men naar man lanserer en saadan beskyldning mot den forrige regjering som dette, at der er skedd brud paa avtale, saa skulde man kunne dokumentere det.

Bryggesaa: Jeg tror, at hr. Knudsen maa erindre aldeles feil, naar han har anført flere av de ting, som er anført her idag. Han sa bl.a., at utenriksministeren selv var av den opfatning, at hvis ikke denne bevilgning kunde gis omtrent enstemmig, saa vilde han ikke, at man skulde gaa paa den. Det var ikke tilfældet. Det, som udenrigsminister Christophersen mente var, at denne bevilgning vilde være aldeles frugtesløs, hvis man skulde sladre av skole, hvis det skulde bli bekjendt, at bevilgningen skulde anvendes til det og det. Av den grund - hvis ikke de forskjellige grupper inden Stortinget vilde love taushet - fandt han, det var likesaa godt aldrig at gi bevilgninger; men slet ikke av den grund, at han vilde ha enstemmighet. Det viste sig ogsaa, at enstemmighet ikke var at opnaa, men socialisterne lovte at indskrænke sig til bare at stemme mot. De skulde ikke ta ordet og paa den maate ikke røpe noget av, hvad man skulde bruke bevilgningen til, og da kunde de gjerne stemme mot. Det var ikke enstemmighet, det gjaldt om, men det var det, udenrigsministeren la vegt paa, at man ikke officielt skulde vide, hvortil bevilgningen skulde benyttes.

Med hensyn til uttalelsen om, at utenriksminister Christophersen skulde ha lovet ikke at ansætte hr. Nørregaard, saa kan jeg ikke tro, det kan være tilfældet. Det er mig umulig at tro, netop fordi jeg fra forskjellige konferanser med Christophersen ifjor, før bevilgningen endog blev git, hørte uttalt av ham, gaaende ut paa, at han kjendte ikke nogen mand, som var bedre skikket netop

for en saadan stilling end hr. Nørregaard. At han da skulde gaa hen og love til andre, at han ikke skulde anta den mand til det, som han antok skulde være omtrent selvskreven til det, finder jeg aldeles umulig.

Med hensyn til den protokol, som blev opsat, enten den blev skrevet og underskrevet paa stedet eller opsat umiddelbart bagefter møtet, det synes jeg forsaavidt kan være et og det samme. Jeg føler mig aldeles overbevist om, at protokollens indhold er helt og fuldt stemmende med det virkelige forhold. Der er fremhævet enten det var enstemmig, eller det var et flertal, som sluttet sig til uttalelserne o.s.v. Protokollen synes selv at bære præget av at være fuldt og helt korrekt. Jeg har ikke nogensomhelst grund til at tro, at der i den protokol vil være utelatt en saa merkelig ting, som at disse pressemand - en eller flere av dem - skulde ha tat forbehold om at faa være med og indstille paa personer. Det er, mener jeg, grepet helt ut av luften; jeg kan ikke tro, det kan forholde sig rigtig.

Knudsen: Jeg sa ikke, som hr. Bryggesaa citerte, at utenrigsministeren hadde under overveielse at trække forslaget tilbake, hvis der ikke blev enstemmighet. Nei, hvad jeg sa, det var det - og det kan jeg gjenta, og det vet formanden er rigtig - at hvis der hadde blit reist en større debat imot det, saa vilde han været betænkt paa at trække det tilbake. Men jeg lovde, og det vet formanden ogsaa, at jeg ikke skulde reise nogen større debat. Det er sakens sammenheng. Og under de omstændigheter synes jeg, man maa være berettiget til her ogsaa at kræve, at utenriksministeren skulde ha været loyal like overfor mig og de andre i tinget, som fremholdt, at det ikke maatte faa skin av, at dette kontor virket i partipolitiske øiemed. Og det vet formanden, at jeg uttrykkelig sa i konstitutionskomiteen. Det er sakens sande sammenheng. - Med hensyn til, at utenriksministeren skulde ha lovet, at hr. Nørregaard ikke skulde bli ansat, skal jeg bemerke, at det er ikke jeg, som har sagt det. Men det er sikkert, at det kom meget fort ut mand og mand imellem, at der var tale om at ansatte Nørregaard, og da var baade pressemand og tingmænd paa det rene med den ting og uttalte det mand og mand imellem, at det fik man haape ikke vilde ske.

Præsidenten: Den reglementsmæssige tid er forløpen; men jeg anholder om Stortingets billigelse av at fortsætte en stund utover, idet jeg paany henstiller til repræsentanterne at begrænse sig, saa vi kan faa votert over denne sak.

Bryggesaa: Angaaende spørsmålet om, hvorvidt hr. Knudsen som stortingsmand føler sig tilfredsstillet eller ikke, og hvorvidt han finder, at de forutsætninger, som han gjorde sig ifjor, er tilstede eller ikke - det er en sak for sig. Der er ingen, som har klandret hr. Knudsen for, at han stemmer imot denne bevilgning; det er ikke

det, spørsmålet egentlig dreier sig om. Men det, som der er spørsmål om, det er, om disse aviser har handlet korrekt ved at gå hen og offentliggjøre alt det, som er offentliggjort om denne institution i utenriksdepartementet - uttrykkelig imot det, som var forutsetningen fra alle hold. Ingen har fremholdt det sterkere end hr. Knudsen selv. Han har netop gjentagende fremholdt, at utenriksministeren la saadan vekt paa, at det ikke blev offentliggjort, at han heller ingen bevilgning vilde ha, end at det skulde bli bekjendt. Og hr. Knudsen bøiet sig i den ting loyalt, idet han uttalte, at han ikke vilde opta debat men stemme imot. Og at hr. Knudsen ogsaa nu vil stemme imot, er der ingen, som laster ham for. Det er ikke det, der er spørsmål om. Men det er avisernes forhold, der er spørsmål om, og man kommer ikke fra, at der fra avisernes side er handlet ukorrekt - mildest talt.

Knudsen: Dette er simpelthen at bortsnakke saken, som hr. Vik sa. Thi det, som det gjælder om, er hr. Nørregaards ansættelse.

J. Hestnes: Jeg vil faa lov at gjøre en bemerkning i anledning av det, som hr. Buen uttalte. Han sa, at hele den norske presse efter hans mening var enig i den fremgangsmaate, som her var drevet av "Socialdemokraten" og "Aftenposten". Jeg blev berørt paa en saadan maate av offentliggjørelsen i "Socialdemokraten", at jeg fulgte interessert med i pressen baade i Kristiania og det øvrige land de dage, som fulgte efter - for at se, om virkelig dette uheldige skridt, som var gjort i "Socialdemokraten", skulde finde efterfølgelse i Norges presse. Men jeg vil si til ros for den norske presse, at den ikke fulgte. Der var vistnok telegrafert til en del norske aviser, men som helhet tok de ikke engang spørsmålet op til behandling, og i ethvert fald la jeg merke til faa blade, som endog bare i korte ord omtalte denne begivenhet. Jeg sier, at dette skal være til ære for den norske presse. Og jeg vil gi min tilslutning til det, som blev uttalt bl.a. av hr. Vik. Det synes mig, at dette aabenbarer, at vi endnu er en ganske ung familie. Vi er endnu vist ikke kommet op til femaarsdatoen, efter at vi endelig blev anerkjendt som en selvstændig nation. Vi har forsøkt gjennom disse aar at famle os frem, finde former, hvorigjennem vi kunde gi opplysninger like overfor utlandet om vort lands forhold, og hvorved vi kunde lære at kjende stemningen i utlandet like overfor os.

Og naar man saa har forsøkt at etablere en slik ordning som dette og i den anledning tar med paa raad ogsaa den socialdemokratiske presses mænd, saa faar vi se ganske pludselig og uformodet, at aviserne avdækker forhold, som vi alle mente ikke skulde og ikke burde nævnes, avdækker fuldstændig detaljeret, hvordan saken var behandlet av utenriksdepartementet og myndighetene forøvrig, av stortingsmænd og av tilkaldte presse-mænd, avdækker det i

en slik form, at det maa virke forbausende overalt. Jeg er ganske enig i, at Stortinget nu ikke bør bare vedta den samme bevilgning og la administrationen forøvrig greie med de andre forhold, som der her blir spørsmål om at ordne, men jeg mener, at der nu heller kunde bli tale om at øke denne bevilgning, som debatten gjælder. Og jeg tror, at hvis vi skal søke at sammenarbeide os baade her i landet og med andre, saa vi overfor de fremmede vil gjøre os kjendt, saa de faar de rette begrep om os og om vort land, - skal vi gjøre det paa denne maate som nu, vil det virke meget uheldig. Jeg haaper, det er første og den eneste gang, den norske presse paa den maate, kanskje i ubetænkksomhet og kanskje - om det ikke er kommet aldeles bevist frem - i konkurranseforhold har ladt sig forlede til en gjerning som denne, at det ikke vil gjenta sig. Jeg vil si likeoverfor det som blev anført av utenriksministeren, at "Aftenposten" var mere at undskylde end "Socialdemokraten", fordi den bare refererede efter, hvad "Socialdemokraten" sa først, at det er ikke min mening. "Aftenposten" nyttet paa en meget søkt maate anledningen til at hævne sig paa en konkurrent her i Kristiania, paa "Morgenbladet", og av den grund fandt det sig anledning i opplysninger, som var git i "Socialdemokraten". "Aftenpostens" redaktionen burde i høiere grad forstaa, at dette forhold blev enda værre og enda uheldigere derved, at det som ældre og præsumtivt mere indflydelsesrigt organ bragte disse meddelelser videre.

Buen: Jeg vil gjøre opmærksom paa, at jeg sa ikke hele den norske presse; jeg mente iallefald omtrent hele pressen her i hovedstaden utenfor "Morgenbladet", og jeg tror, jeg sa det. Jeg er ogsaa blit opmærksom paa, at denne sak er forsøkt utnyttet paa visse hold i partipolitisk øiemed, og derfor er kanskje saken ogsaa fordunklet og blit en litt anden i denne diskussion, end den skulde være. Jeg ser helt saklig paa forholdet. Mit blad har ikke beskjøftiget sig videre med den, men jeg antar at hr. Hestnes med mig er opmærksom paa, at der er flere blade foruten Kristianiablade, som har behandlet dette spørsmål og karakteriseret dette pressebureau som en skandale. Det er jo fortrinsvis regjeringsorganerne, som har gjort det, medens andre organer for den tidligere regjering har ført forsvaret. Det blev partipolitikk av det.

Naar hr. Hestnes talte om, at dette skulde angaa det at finde en form for vort statsliv mellem nationerne, saa ser jeg det slik, at det er det rene fusentasteri at indbilde sig, at dette skulde føre til noget for os; det er jo at leke blindebuk. Denne presseagent har forsaavidt bind for øinene; enhver vet, hvem han er, og til dette skal vi bevilge penge, og desuten naar noget skal ske i en sak, og det ikke skal ske i dagens lys, saa har jeg ikke lyst til at være med paa det. Vi burde vel kunne indrette os vi ogsaa som andre nationer, som har et helt officielt

forhold, som alle utlændinger vet om og kjender til; de virker i det fulde lys, og det burde ogsaa vi kunne gjøre; da kunde der da være nogen mening i at bevilge pengene.

Jeg vil ogsaa likeoverfor hr. Hestnes si det samme, som jeg sa overfor hr. Bjørn Kristensen, at man bør være litt forsiktig med at fælde dom over den norske presse, de presseorganer, som har beskjøftet sig med denne sak paa en saklig maate, for i sin behandling av spørgsmaalet har de da lagt en bevist vilje til at fremholde ting, som man anser for at være berettiget. Det kan godt hände, at jeg vilde ha gjort det paa en anden maate; men jeg er derfor ikke saa færdig til at bedømme andre pressemand, som forsøker at hævde og utfylde sit hverv i den offentlige diskussion.

Saken blev derefter optat til votering.

Præsidenten: Der voteres først over komiteens indstilling; bifaldes den, er dermed saken avgjort. Bifaldes den ikke, blir der at votere alternativt mellem hr. Knudsens principale og subsidiære forslag.

Knudsen: Bør der ikke først voteres over det principale forslag, og dernæst alternativt mellem indstillingen og det subsidiære forslag?

Præsidenten: Nei, jeg mener ikke det er riktig. Komiteens indstilling gjælder det høieste beløp, og over det skal der først voteres. Det er den vanlige fremgangsmaate, og jeg mener, at den bør benyttes ogsaa ved denne anledning.

Votering:

Komiteens indstilling bifaldtes mot 11 stemmer.

Dermed bortfaldt votering over hr. Knudsens forslag.

Præsidenten: Der er i eftermiddag omdelt paa repræsentanternes pladse et hemmelig dokument, tillæg 5 til indstilling S.X. Militærkomiteen har anmodet om, at denne sak maa bli behandlet for lukkede døre, og jeg vil da foreslaa, at vi gaar til behandling av den strax.

Sæbø: Jeg mener, det er aldeles meningsløst at forcere sakerne frem paa den maate her; man maa da iallefald faa lov til at se paa sakerne. Dette at man har faat utleveret en indstilling for et litet øieblik siden paa pultene, og nu skal gaa til behandling av den, det anser jeg ganske meningsløst. Jeg vil foreslaa, at dette blir første sak paa kartet imorgen formiddag.

Præsidenten: Jeg vil gjøre opmærksom paa, at det er meget ønskelig, at man kunde ha saa faa av disse hemmelige møter som mulig, og jeg har den opfatning, at indstillingen er saa klar og oversigtlig, at hvemsomhelst,

som læser den, paa nogle ganske faa minutter kan sætte sig ind i den. Jeg holder paa mit forslag.

Bratlie: Jeg vil støtte præsidentens forslag og vil henstille til hr. Sæbø at ta sit forslag tilbake, som efter min mening er fuldstændig ubeføiet. Indstillingen gaar ut paa, at denne sak ikke tages under behandling af indeværende Storting, og saa er der i præmisserne fremkommet et par bemerkninger om sakens realitet, som gjør, at saken ikke bør offentliggjøres. Det er det hele. Det forekommer mig da at stride mot sund fornuft at komme med et forslag som hr. Sæbøs, og jeg synes, at han hurtigst mulig bør ta det tilbake.

Egede-Nissen: Ogsaa jeg vil henstille til hr. Sæbø at ta sit forslag tilbake. Vi kan virkelig være glad for, at saken ikke skal tas under behandling iaar, og jeg synes derfor, at hr. Sæbø ikke skal uleilige os med dette forslag.

Frisak: Hvis man nu skal behandle denne sak, saa synes jeg, da der ikke har været anledning til at gjennomløse indstillingen, at indstillingen burde oplæses enten av præsidenten eller af komiteens ordfører. Det gaar vel ikke an at gaa til behandling, uten at man har havt anledning til at høre, hvad indstillingen gaar ut paa.

Sæbø: Jeg maa efter de uttalelser, som er faldt, gaa ut fra, at der ikke blir nogen debat; derfor kan jeg ta forslaget tilbake. Men jeg vil dog tilføie, at man maa ikke presse repræsentanterne paa denne maate. Vel sidder vi paa akkord, men der maa dog være lidt fornuft i det allikevel.

Buen: Jeg har læst titel og konklusion, og det er nok for mig til at stemme for indstillingen med det samme.

Præsidenten: Jeg foreslaar altsaa at vi straks gaar til behandling av denne sak:

Indstilling fra militærkomiteen angaaende befæstningsanlæg i Ofottrakten (Tillæg 5 til indst. S X).

Votering:

Præsidentens forslag bifaldtes enstemmig.

Sagen i dens almindelighed undergaves debat.

Egede-Nissen: Jeg skal være ganske kort. Jeg vil henstille til administrationen, at man ikke nu gjør flere lystreiser til Narvik. Helt siden i 80-aarene har Ofotavsnittet været en kjærkommen anledning for forsvarsminister og høitstaaende officerer til at foreta lystreiser til Narvik og det nordlige Norge. Det var under en saadan lystreise, at hr. Lowzow ogsaa fik den

ulyksalige ide at besøge Vardøhus, hvor der har kostet i et par aar 50 000 kroner aarlig. Ellers hadde Vardøhus nu været nedlagd. Men som sagt, jeg vil be om, at man i hvert fald ikke nu gjør flere reiser; jeg antar, at ialfald forsvarsdepartementet nu har saavidt oversigt over dette spørsmaal, at det ikke behøves. Det eneste kunde være, hvis man paa den maate kunde fortsætte med at trænere saken; da kunde jeg ikke ha noget imot disse reiser, skjønt jo heller ikke de er ganske billige. Jeg vil ogsaa faa lov at præcisere, hvad jeg har tilladt mig at tilføre komiteens indstilling, at jeg kan ikke dele komiteens opfatning om, at departementet nu snarlig maa behandle disse spørsmaal og se til at faa saken løst. Vi har virkelig bruk for vore penger, om vi ikke benytter dem til militære anlæg. Konklusjonen stemmer jeg selvfølgelig med glæde for.

Statsraad Bull: Jeg skal faa lov at berolige den ærede repræsentant fra Finmarkskysten med, at der ikke skal bli saamange lystreiser nu. Saken er overveiet. Her har nu paa vaarparten, saasnart sneen gik væk i fjeldet, været foretat vidtgaaende undersøkelser, 3 generaler har foretat befarings der, og vi har faat telegram om, at de nu er kommet til enighet. Nu tror jeg derfor saken skulde være saapas klargjort, at den kan fremlægges for næste storting, uten at der blir foretat større reiser. Det kunde kanskje være, om forsvarsministeren personlig kom til at gjøre en tur; men jeg haaper ikke det skal avføde saa uforutseelige utgifter oppe i Finmarken ialfald.

Krag-Torp: Præsidenten maa undskylde - det er bare en eneste liten ting, jeg vil si. Jeg vil henstille til den ærede forsvarsminister nu, da vi holder møte for lukkede døre, om det ikke skulde gaa an paa en eller anden maate at faa lage til litt provisorisk deroppe, saa man kunde ha noget til sikkerhet - om saa bare de farligste punkte blev noget beskyttet. Jeg vil ikke si mer, jeg vil bare henstille til den ærede forsvarsminister at ta dette under overveielse; om man kan prøve noget paa en billig og hensigtsmæssig maate. Det vil jo være aar, før denne sak blir behandlet av stortinget, og det kunde da ikke skade, om der i mellemtiden var anbragt noget, som man kunde stole litt paa.

Statsraad Bull: I anledning hr. Krag-Torps henstillen skal jeg faa lov at svare, at med hensyn til provisoriske arbeider stiller det sig i det terrang deroppe meget vanskelig. Under alle omstændigheter maatte man da ha mobilt skyts deroppe, og det har vi endnu ikke. Det bergartilleri, som vi nu skulde anskaffe, er beregnet paa at gaa did, men det kan ikke bli færdig saa paa staaende fot. Det var derfor jeg netop hadde tænkt mig, at man straks skulde gaa paa dette pansrede tog. Men som situationen nu ligger an, da saken skal bli klargjort til

næste stortings sammentræden, vil jeg akkviescere ved indstillingen.

Lie: Jeg ser, at hr. Egede-Nissen har tilført indstillingen, at han ikke vil animere administrationen til at paaskynde sakens fremme. Jeg vil i motsætning til hr. Egede-Nissen gjerne animere administrationen til at paaskynde saken. Jeg behøver ikke her at nævne de store utenlandske interesser, som knytter sig til Narvik, de er naturligvis forsamlingen vel bekjent med. Jeg mener det bør ikke uthales med at faa gjort noget deroppe. Nu ser vi - det fremgaar av indstillingen - at der er nok saa stor uenighet om planerne. Riktignok har vi faat den beroligende opplysning fra forsvarsministeren, at generalerne nu er kommet til enighet; men jeg mener, der foreligger allikevel saa mange spørsmaal, at vi kan risikere, naar saken kommer til militærkomiteen, at dens medlemmer ikke blir enige, og derfor skulde jeg henstille til komiteen, at den allerede iaar tar under overveielse, om det ikke vilde være heldig, at den tok sig en tur derop mellom sessionerne for at se paa forholdene.

Hr. Egede-Nissen sa riktig nok, at han ikke vilde, der skulde foretas flere lystture derop. Jeg vil anbefale, at man tar endnu en, og at militærkomiteen foretar den. Jeg har ikke nogen forstand paa disse ting, og jeg har ingensomhelst mistillid til de militære autoriteter, at de ikke skulde ha behandlet denne sak saa grundig som mulig. Men saameget skjønner jeg, at der kan være mange maater at utføre forsvarsforanstaltningene deroppe paa, og at der kan bli delte meninger, naar saken kommer til behandling i militærkomiteen. Kanske enkelte av militærkomiteens medlemmer har været i Ofoten, jeg kjender ikke til det; men i hvert fald er terrænget deroppe av den beskaffenhet, at der efter min mening er mange maater at gjøre dette paa. Jeg skulde derfor som sagt anse det for meget heldig, om komiteen nu i ferierne hadde anledning til at komme derop, saa den ikke, naar saken kommer frem til næste aar, skal staa splittet, og at saken som følge deraf kan bli forsinket.

Egede-Nissen: Det glæder mig, at statsraaden ikke vil være med paa provisoriske anordninger; det vilde bli altfor kostbart at gaa til pansrede jernbanetog eller lignende. Og jeg er virkelig av den overbevisning, at Vorherre har sørget saa godt for forsvaret i Ofotavsnittet i form av svære dalfører og høie fjeld - og vi har jo ogsaa ved menneskelig hjelp faat underminerte broer og saadant - at jeg tror ikke, nogen behøver at ha vaakenætter av den grund. Hvad reisen til Ofoten angaar, saa synes jeg, heller ikke militærkomiteen skulde foreta nogen lystreise did paa statens bekostning. Jeg tror, der har været nok av reiser til Ofoten i anledning disse forsvarsplaner.

Eidem: Jeg kan være enig med hr. Egede-Nissen deri, at der har været nok av reiser, altfor mange reiser for denne saks skyld; men dette spørsmål om Narviks befæstning, det er nu saa gammelt, at det er nødvendig, at det snart kommer til en avgjørelse. Spørsmålet blev reist her i stortinget - og meget sterkt - i februar 1906. Jeg husker godt, at der da blev stillet krav fra mange kanter i salen paa, at der skulde bli gjort noget deroppe. Siden har der, som det blev sagt av hr. Egede-Nissen, været foretat "lystreiser" derop av en masse høiere officerer. Man har reist derop, kommet tilbake og har skrevet lange afhandlinger, som saa er sendt militærkomiteen, nye kommissioner er atter sendt afsted og nye avhandlinger er forfattede som slog de gamle ihjel. Saaledes er det gaat hele tiden - man har somlet ganske utilgivelig med denne sag. Jeg mener derfor, at den forholdsvis skarpe kritik, som fremkommer i militærkomiteens indstilling, er fortjent. Jeg vil haape, at det nu blir slut. Man har pegt paa, at man tror, det var det hyppige skifte av forsvarsministre, som var aarsaken. Det kan delvis være tilfælde. Man har dog havet en forsvarsminister som sat forholdsvis længe, og han interesserte sig meget sterkt for denne sak. Naar hr. Egede-Nissen mener, at Ofoten-Narvik-avsnittet har tilstrækkelig forsvar i fjeld og broer, saa vil jeg gjøre opmerksom paa, - og det var derfor jeg bad om ordet - at det er befæstningerne mot sjøen i dette avsnit, det kommer an paa, ikke mot land. Det som har sinket os er, at man stadig har holdt paa at rote med befæstninger mot land, mens man har ladet fjorden ligge aapen. Man behøver neppe stort andre befæstninger mot land end fjeldene og de sprængningsberedte broer. Hele Ofoten-Narvik-avsnittets værdi strategisk set ligger i, at man kan stenge adkomsten fra sjøen til havnen. Kan man ikke sikre sig den frie adkomst til havet, er Narvik absolut helt værdiløs som strategisk punkt baade for os og for en hvilken som helst fiende. Der kan være spørsmål, om vi overhovedet behøver befæstninger mot land, eller om vi ikke der bør lægge al vegten paa det mobile forsvar og saa ofre, hvad ofres kan, paa befæstninger mot sjøen. En befæstning mellom Ramsund og Tjelsund vilde praktisk talt være uangripelig fra landsiden, og forsvaret mot sjøsiden vilde ikke volde særlige vanskeligheter. Hadde man tidligere været opmerksom paa det og ofret de penge man har paa det - man har jo allerede lagt endel penge tilside, 300000 kroner, saavidt jeg husker - saa kunde der nu været gjort noget deroppe.

Hr. Krog-Torp slog ogsaa ganske rigtig paa, at der kunde allerede været gjort noget for de penge vi har, og den bedste befæstning man kunde faa av selve Ofotenfjorden, det var at sende en undervandsbaat derop. Den vilde dække hele fjorden, som ikke er mer end ca. 3000 meter bred. Fjorden lot sig forsvare med en enkelt undervandsbaat, som laa midt i fjorden, den vilde hindre ethvert større fartøier fra at tænke paa at gaa op fjorden, og med etpar kanonbaater og nogle torpedobaater i

Ramsund vilde Ofotenfjorden være spærret for
hvilken som helst fiende som tænkte paa at sætte sig fast
der. Og det vil jeg si, er en meget vigtig ting; for den
magt, som er i besiddelse av Ofotenfjorden og ved siden
derav av jernbanen til sit eget land, enten det nu er
Sverige eller Rusland, den magt eier ogsaa dermed Nordland
og Finmarken, det kan man være ganske sikker paa. For
øieblikket eier vi selv denne vigtige plass, og hvis vi nu
endelig engang kunne samle os til at bli færdige, til at
faa gjort noget for alvor - der behøves ikke meget, vi kan
sikre Narvik for en rimelig penge - saa er der heller ikke
nogen magt, som kan drive os derfra, det er ganske
sikkert. Narvik er let at forsvare. Jeg har været
deroppe og set paa forholdene, og jeg tror, at hvis
militærkomiteen kommer derop, saa vil den - man behøver
ikke være militær for at se det - meget hurtig faa syn
for, at det let lar sig gjøre at forsvare Narvik mot
angrep fra sjøen, og tillige, at det er det, det først og
fremst kommer an paa. Vi kommer jo senere tilbake til
denne sak, saa jeg skal ikke uttale mig mer om den nu. Men
saameget som dette syntes jeg, jeg maatte ha sagt idag.

Præsidenten: Jeg er enig i det, at vi kommer tilbake
til denne sak senere, og indstillingen gaar jo kun ut paa
utsættelse. Jeg refererer nu indstillingen:

"Saken angaaende befæstningsanlæg i Ofotavsnittet tages
ikke under behandling av indeværende Storting."

Bakkejord: Nar jeg har forlangt ordet, er det for at
sige, at jeg gir min fulde tilslutning til de uttalelser,
som er fremkommet i den foreliggende indstilling om
forsvarsforanstaltningerne deroppe i Ofottrakterne. Det
er en kjendt sak, at ad Ofotbanen og Ofotenfjorden er der
aabne veie baade fra øst og vest og er det sted i de
nordlige landsdele, hvor stridskræfterne baade til lands
og til vands vil komme til at koncentrere sig, i tilfelde
ufred med nogen av vore østenforliggende naboer, og
saafremt det er saa, at man skal ha noget forsvar deroppe
foruten det lille, som er der, disse soldater som skal
eksercere deroppe, saa synes jeg ikke, der er tid at
utsætte det længere. Det er nu ikke gjort hverken paa et
eller to aar at faa et effektivt forsvar istand. Vi
trænger med de smaa midler, vi har til raadighet, at
arbeide i lengere tid, og jeg vil saaledes tillate mig at
støtte de uttalelser, som i dagens anledning er fremkommet
i militærkomiteens indstilling om at skride til dette
snaest mulig. At foreta nogen provisoriske
forsvarsforanstaltninger deroppe som av hr. Krog-Torp
uttalt, er der efter min mening ikke stort mening i, slik
som de lokale forhold er deroppe. Naar hr. Egede-Nissen
uttalte, at Vorherre hadde sørget for et saa godt forsvar
deroppe i de høie fjelder og dype daler som er der, saa
tror jeg som lokalkjendt at kunne sige, at netop de mange
dalfører er det, som vil gi god anledning for ufredsfolk
til at trænge frem og sætte sig fast i Ofotendistriktet,

hvilket efter min mening, man itide faar belave sig paa at hindre.

Aavatsmark (komiteens formand og ordfører): Jeg er enig med præsidenten i, at denne sak ikke er oppe til realitetsbehandling nu, saa jeg skal ikke sige mange ord. Men da flere av forsamlingen har uttalt sig, finder ogsaa jeg at burde fremkomme med nogen bemerkninger. Hvad dette spørgsmaal angaar, vil jeg henvise til den indstilling, som i sin tid blev avgit av militærkomiteen og hvor disse forhold blev utførlig behandlet og hvor der blev redegjort for de forskjellige alternativer som dengang forelaa. Jeg tror at kunne udtale, at militærkomiteens nuværende medlemmer i stor utstrækning deler de anskuelser, som dengang blev gjort gjældende af den daværende militærkomite, og hvilke anskuelser - saavidt jeg erindrer - ogsaa fik enstemmig tilslutning af denne forsamling.

Hvad nu angaar hr. kommandørkaptein Eidems uttalelser om forsvaret fra sjøsiden, da er jeg enig med ham i det. Hvad nu Narvik angaar, saa har den ikke nogen særlig strategisk betydning fremfor andre punkter ved sjøen i disse landsdele, uten forsaavidt som den er endepunkt for Ofotbanen; i og med det ligger Narviks strategiske betydning. Skal Narvik ha nogen særlig militær betydning for en fiende, saa er det nødvendig, at den som sætter sig fast der, har uhindret adgang saavel med jernbanen som videre tilsjøs. En besættelse af Narvik uten, at man er herre over sjøen er af liden værd. Derfor maa Narvik efter komiteens mening saavel være befæstet fra sjøsiden som fra landsiden, og dette har faat sit udtryk i komiteens indstilling, idet der udtales, at man forventer en proposition ved næste stortings sammentræden indeholdende en samlet plan saavel for forsvaret fra land- som fra sjøsiden. Der blev sagt av hr. Eidem, at med de kr. 330 000.00, som nu var avsat til Narvik, maatte der kunne gjøres noget. Nei, jeg tror ikke det vil strække langt, men saavidt jeg har bragt i erfaring, har regjeringen i disse dage foreslaaet, at der yderligere avsettes en halv million kroner til Narvik, og det tror jeg er en foranstaltning, som overalt i landet vil vinde bifald blandt dem, som vil forsvare sit land. Jeg mener, med de kr. 8-900 000.00, som man saaledes vil faa til disposition, kan man med sparsomhet og enkle foranstaltninger utrette noget til forsvar af Narvik, og jeg vil som komiteens formand og ordfører instændig henstille til den ærede chef for forsvarsdepartementet at forelægge os disse saker ved stortingets sammentræden næste aar, saa skal komiteen uten ophold behandle dem, saa man kan skride til anlæg og bygning, saasnaart vaaren kommer og sneen er gaat bort. Derved vil en utsættelse nu forsinke foranstaltningsernes iværksættelse mindst mulig.

Votering:

Komiteens indstilling bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Jeg foreslaar, at de under det hemmelige møte fattede beslutninger blir at offentliggjøre, men at debatten ikke offentliggjøres før efter stortingets nærmere bestemmelse.

Aavatsmark: Beslutningen ved denne indstilling her behøver vel ikke at offentliggjøres?

Præsidenten: Jeg kan ikke skjønne, at der kan være noget i veien for at offentliggjøre den.

Aavatsmark: Nei, ikke andet end at denne sak og diskussionen om den, vedkommer ikke offentligheten, naar man ikke nu skrider til at iværksætte nogen foranstaltninger. Jeg trodde ikke, det var nødvendig. Jo mindre man henleder opmerksomheten paa disse ting, desto bedre tror jeg det er.

Krag-Torp: Jeg er enig med komiteens formand og ordfører i, at det ikke er hensigtsmæssig at offentliggjøre denne beslutning om, at man ikke tar under behandling iaar spøragsmaalet om Ofotavsnittet. Det behøves ikke og bør ikke gjøres.

Præsidenten: Jeg tør forespørge hos forsvarsdepartementets chef, om han anser det at være noget til hinder for, at beslutningen offentliggjøres.

Statsraad Bull: Jeg kan ikke egentlig indse, at der kan være nogen væsentlig betænkelighet ved at offentliggjøre den, hvis det av andre grunde kan ansees for ønskelig. Publikum kan jo ikke ha nogen større interesse av det. Paa den anden side skulde jeg nærmest ønske, at den ikke blev offentliggjort.

Aavatsmark: Jeg vil sige, at der naturligvis ikke kan være nogen særlig betænkelighet ved at offentliggjøre den; men jeg forstaar ikke, hvad det kan gavne. Jeg forstaar ikke, hvilken nytte, der kan være ved at offentliggjøre den.

Eidem: Jeg kan heller ikke forstaa, hvad nytte der kan være ved det, og jeg skulde henstille, at beslutningen ikke blev offentliggjort. Ialfald bør den indstilling, som her er levert, absolut ikke komme til pulikums kundskap. Det er vel meningen, at den skal indleveres paa kontoret straks av forsamlingens medlemmer. Jeg tror, det var meget uheldig om den blev almindelig publiceret; det er ingen nødvendighet, det kan bare skade og ikke gavne.

Præsidenten: Naar jeg stillet dette forslag om at offentliggjøre beslutningerne, gik jeg ut fra, at man da kunde sige, at i dette hemmelige møte var behandlet to saker, og disse saker bragte følgende resultat. Jeg

antok, der ikke var nogetsomhelst til hinder for at offentliggjøre denne beslutning, men efter forsvarsdepartementets chefs uttalelse, at han heller ser, at den ikke offentliggjøres, er der fra min side intet til hinder derfor. Beslutningen for den første saks vedkommende blir da at offentliggjøre, mens beslutningen i den sidste sak og debatten, der er ført om begge saker, ikke blir at offentliggjøre før efter stortingets nærmere tilladelse.

Eidem: Vilde det ikke være heldig, om repræsentanterne blev anmodet om at levere disse indstillinger paa kontoret straks?

Præsidenten: Det kommer senere.

Votering:

Præsidentens ændrede forslag bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Dernæst tør jeg anmode repræsentanterne om at indlevere paa kontoret dette hemmelige dokument, tillæg 5 til indstilling S X.

Der er tilbake av indstilling S XX en post, og jeg vil foreslaa, at den post nu tas under behandling i aften, for at vi kan bli færdig med denne indstilling. Imidlertid mener jeg, det da er riktig, at møtet holdes for aapne dører, og jeg foreslaar, da, at dørene aapnes før behandlingen av denne sidste post. - Ingen har uttalt sig derimot. Dørene vil da bli aapnet.
